№ 43 (3784)

4 чэрвеня 2013 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

www.nv-online.info

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Да ўвагі!

Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

Не спазніцеся! Да заканчэння падпіскі на другую палову 2013 года засталося мала часу. Будзем разам!

ДЫПЛАМАТЫЧНЫ КЛУБ

Польшча выбрала свабоду, што з'явілася моцным падмуркам сённяшніх поспехаў

На пытанні «Народнай Волі» адказвае амбасадар Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь Лешак ШАРЭПКА.



— Якім чынам Польшчы ўдалося (лепш, чым іншым краінам) пераадолець наступствы эканамічнага крызісу?

— Шмат фактараў паўплывала на тое, што мы лепш, чым іншыя краіны, пераадолелі наступствы апошняга крызісу. Значны ўплыў на наш поспех мелі змены, якія адбыліся ў 1989 годзе, і наша членства ў Еўрасаюзе. Як паказвае час, рашэнне, каб адмовіцца ад неэфектыўнага, цэнтралізаванага кіравання эканомікай і перадаць ініцыятыву грамадзянам, было правільным. Большасць прадпрымальнікаў навучылася будаваць фірмы "пад дзяржаўны заказ". Мы шмат працавалі — як у сельскай гаспадарцы, так і ў прамысловасці. На еўрапейскім рынку з'явіліся новыя польскія брэнды, часта створаныя прыватнымі фірмамі, пабудаваныя польскімі інжынерамі.

У Польшчы былі створаны спрыяльныя ўмовы для малога і сярэдняга бізнесу, які адыгрывае важную ролю ў фарміраванні ВУП і знешнім гандлі, стварае новыя рабочыя месцы. Акрамя таго, была створана вельмі салідная, празрыстая фінансавая сістэма, а ў разгар крызісу нашы банкі аказаліся ўстойлівымі на негатыўныя з'явы.

На прыкладзе Кіпра бачна, што наша банкаўская сістэма бяспечная, а фінансавыя ўстановы — "здаровыя". Міжнародны капітал лічыць Польшчу своеасаблівым аазісам спакою. Змянілася і польская вёска, і наша сельская гаспадарка. Варта прыгадаць, што ў 2012 годзе аб'ём продажу сельскагаспадарчай прадукцыі за мяжу разам склаў 16 млрд еўра і вырас на 15,1% у параўнанні з аналагічным перыядам 2011 года. Польскія прадукты харчавання заваёўваюць Еўропу.

— Многія беларусы едуць у Польшчу за пакупкамі, таму што цэны на многія тавары ў вас значна ніжэйшыя. З іншага боку, зарплаты ў палякаў намнога большыя, чым у беларусаў. Пры гэтым Расія не прадае Польшчы газ са скідкай, як Беларусі. Чаму тады цэны на тавары ў Польшчы ніжэй, чым у Беларусі?

— У топліўна-энергетычнай сістэме Польшчы прыродны газ адыгрывае важную, але не асноўную ролю. Гадавое расходаванне газу складае каля 14,4 млрд м3, пры гэтым у краіне яго дабываецца 4,3 млрд м3. Газ імпартуецца з Расіі, аднак аснова нашай энергетыкі — вугаль, які дабываецца ў краіне, каля 90% электраэнергіі вырабляецца на базе вугалю. Вядома, што электраэнергія — гэта толькі адзін з фактараў, якія ўплываюць на канчатковы кошт тавару. Тое, што польскія прадукты маюць добрую якасць і іх можна купіць па даступнай цане, таксама вынік выкарыстання новых тэхналагічных рашэнняў, кваліфікацыі людзей, якія вырабляюць гэтую прадукцыю. Але перш за ўсё гэта вынікае з нашага стратэгічнага рашэння, прынятага ў 1989 годзе, — зрабіць стаўку на заходнюю мадэль развіцця, перайсці да рыначнай эканомікі, перадаць ініцыятыву ў рукі людзей, запрасіць да сябе інвестараў з усяго свету і стварыць для іх адпаведныя ўмовы. Праз 24 гады ад пачатку перамен мы можам ацаніць іх вынікі і прыйсці да высновы: мы можам сабе дазволіць купляць дарагі расійскі газ, плаціць высокія зарплаты і вырабляць тавары па даступнай цане, у тым ліку для нашых беларускіх суседзяў. Усё гэта стала магчымым не дзякуючы дырэктывам зверху альбо створаным дзяржавай планам і ручному кіраванню, а таму, што дзяржава выбрала свабоду, перш за ўсё ў эканоміцы. Мы выкарыстоўваем энергію нашага грамадства.

— Польска-беларускія адносіны застаюцца напружанымі, многія на Беларусі лічаць, што менавіта з Польшчай афіцыйны Мінск мае сёння найгоршыя адносіны. Чаму так адбываецца?

— Я не лічу, што менавіта з Варшавай адносіны Мінска найгоршыя. На нашы адносіны трэба глядзець у кантэксце ЕС і суседства. На жаль, адносіны Беларусі з шэрагам краін ва ўсім свеце складваюцца не найлепшым чынам — пра гэта сведчаць шматлікія рэзалюцыі многіх міжнародных арганізацый, у тым ліку ААН. Гэта праўда, што нягледзячы на культурную і гістарычную блізкасць нашых народаў, у апошнія гады паміж нашымі краінамі даходзіла да шматлікіх непаразуменняў на палітычным узроўні. Аднак я хацеў бы выразна падкрэсліць, што падобныя інцыдэнты адбываюцца выключна ў палітычнай сферы, я не чуў, каб звычайныя людзі з Польшчы і Беларусі мелі нейкія праблемы ва ўзаемаадносінах — мы занадта блізкія народы, каб можна было гаварыць пра непаразуменні.

Што да палітыкі, то я думаю, многія сітуацыі сталі вынікам неразумення беларускім бокам намераў Польшчы. Нягледзячы на тое, што гавораць многія з асяроддзя ўлады, нашай мэтай не з'ўляецца ўмяшанне ва ўнутраныя справы незалежнай дзяржавы, мы не збіраемся нікога вучыць. Ад нашага суседа мы чакаем звычайнай адкрытасці для дыялогу, паслядоўнасці ў двухбаковых адносінах і захавання мінімальных стандартаў, якія павінны быць у дзяржаве ў цэнтры Еўропы. Польшча заўсёды добразычліва ставілася да беларусаў і была гатова падтрымаць іх жаданне мадэрнізаваць краіну і захаваць незалежнасць. Сёння толькі ад самой Беларусі залежыць, калі вярнуцца за стол перагавораў як на ўзроўні дзвюх краін, так і ЕС. Пры гэтым, мне здаецца, што абодва гэтыя пытанні непарыўна звязаны паміж сабой, пра што нашы беларускія партнёры не заўсёды памятаюць.

— Як можна палепшыць сітуацыю з візамі, каб грамадзянам Беларусі прасцей было выехаць у Польшчу і ЕС?

— Польшча многае робіць для таго, каб наша візавая сістэма спраўна працавала і была даступнай для грамадзян іншых краін. У апошнія гады мы сістэматычна павялічвалі колькасць віз для грамадзян Беларусі: у 2011 годзе іх было 299.536, а ў 2012 годзе — ужо 350.685, што дае павелічэнне на 16%. У гэтым годзе таксама назіраецца павелічэнне колькасці выдадзеных віз. Аднак здаецца, мы дасягнулі пэўнай мяжы, за якую не можам выйсці па прычыне фізічных магчымасцей нашых консулаў.

Мы неаднаразова звярталі ўвагу ўлад Беларусі на неабходнасць павелічэння колькасці польскіх консульскіх работнікаў, аднак да гэтага часу не знайшлі паразумення. Падобным чынам у падвешаным стане знаходзіцца дагавор аб малым прыгранічным руху, які мог бы значна спрасціць для многіх грамадзян Беларусі выезд у Польшчу. Наша краіна завяршыла ўсе працэдуры па гэтай справе. Без адказу застаецца таксама запыт Бруселя, калі Мінск пачне перагаворы па зніжэнні цэн шэнгенскіх віз для грамадзян Рэспублікі Беларусь. Такім чынам, я думаю, што ў значнай ступені пытанні па паляпшэнні візавай сістэмы трэба адрасаваць беларускаму боку — Польшча і Еўрапейскі Саюз неаднаразова выказвалі гатоўнасць пачаць перагаворы па гэтай тэме. Мы чакаем рэакцыі нашых партнёраў.

— Расійскія вучоныя правялі даследаванне, з якога вынікае, што генетычна палякі і беларусы больш блізкія, чым беларусы і рускія — што аб'ядноўвае нашы народы...

— Генетыка ўсё яшчэ застаецца чорнай магіяй, таму я не хацеў бы выказвацца на гэты конт. Канечне, нас аб'ядноўваюць блізкія гістарычныя, этнічныя і культурныя сувязі. Гэта пацвярджае лакалізацыя нашых краін, падабенства прыроды і клімату. Блізкія таксама нашы мовы, у якіх можна знайсці шмат аднолькавых альбо падобных па гучанні слоў.

Важнае значэнне для абодвух нашых народаў мае агульная гісторыя — на працягу некалькіх стагоддзяў палякі і беларусы жылі і ўтваралі адзіную дзяржаву. Сёння гэта знаходзіць адлюстраванне ў структуры веравызнання Беларусі: значная частка яе насельніцтва, як і пераважная большасць палякаў, рымска-каталіцкага веравызнання.

Я думаю, што палякаў і беларусаў аб'ядноўвае таксама падабенства менталітэту — мы талерантныя людзі, якія з павагай ставяцца да прадстаўнікоў іншых народаў. Дасканалым пацвярджэннем блізкасці нашых народаў з'яўляецца той факт, што на працягу стагоддзяў паміж намі не было ўзброеных канфліктаў.

Тое, што сучасныя Польшча і Беларусь — асобныя суб'екты на палітычнай арэне, не выключае магчымасці жыць у атмасферы ўзаемаразумення, павагі і талерантнасці. Скажу больш, гэта натуральным чынам прымушае нас да такога суіснавання. Нягледзячы на сучасныя геапалітычныя ўмовы і плыні, кірункі і вынікі сучаснай палітыкі Еўропы, я ўпэўнены, што нам прадвызначана прыязнае суіснаванне.

— Ці задаволены вы сваёй працай у Беларусі? Вам удалося рэалізаваць усё, што вы запланавалі?

— Вы прымушаеце мяне падвесці пэўныя вынікі, хоць гэта толькі сярэдзіна тэрміну маёй дыпламатычнай місіі. Да таго ж трэба памятаць, што дыпламат у афіцыйных зносінах прадстаўляе не сябе, а дзяржаву, якая яго дэлегавала, і залежыць ад многіх фактараў, на якія ён не мае ўплыву. Канечне, тое, што ўжо зроблена, не зусім мяне задавальняе. Не сакрэт, што я быў бы значна больш задаволены, калі б нашы консульскія аддзелы выдавалі ў два разы больш віз, у камфортных для кліентаў умовах, альбо калі б візы ўвогуле былі адменены. Думаецца таксама, што нашы адносіны былі б лепшыя, калі б эканамічныя адносіны абедзвюх краін развіваліся без абмежаванняў і дазволілі зарабляць на гэтым як палякам, так і беларусам. Я буду шчаслівы, калі змагу вырашыць справу ўзвядзення новага будынка пасольства, калі можна будзе з усімі палякамі ў Беларусі размаўляць не толькі па-беларуску, але і па-польску, а таксама калі я змагу перад тым, як пакіну краіну, узяць у рукі кнігу па гісторыі Польшчы, напісаную беларускім гісторыкам. Застаецца яшчэ мноства пытанняў, тэрміновае вырашэнне якіх будзе карысным для абедзвюх дзяржаў. Аднак, як я ўжо гаварыў, гэта патрабуе прыняцця адпаведных рашэнняў зацікаўленым бокам — уладамі Беларусі. Пазіцыя Польшчы і Еўрасаюза па гэтых пытаннях адназначная і канкрэтная, адзінае, што нам застаецца, — чакаць адказу нашых партнёраў.

АД РЭДАКЦЫІ

"Народная Воля" ўдзячна Надзвычайнаму і Паўнамоцнаму амбасадару Польшчы ў Беларусі Лешаку Шарэпку за змястоўныя адказы на пытанні газеты.

Да ведама чытачоў: калі спадар амбасадар узгадвае падзеі 1989 года, то ён мае на ўвазе першыя пасля распаду сацлагера свабодныя, дэмакратычныя выбары ў Польшчы, дзякуючы якім і пачаліся станоўчыя змены ў палітычным, эканамічным жыцці краіны. Пераарыентацыя на дэмакратычныя шляхі развіцця ўсіх сфер і з'явілася моцным падмуркам сённяшніх поспехаў Польшчы.

ОТСТАВКА

Нашли крайнего?

Вчера Владимир Курнев был отправлен в отставку с поста главного тренера "Динамо-Брест".

3 июня состоялось собрание правления клуба, на котором наставнику было поставлено на вид "невыполнение задач, предусмотренных контрактом".

После первого круга брестское "Динамо" занимает в турнирной таблице 10-е место, но в двух последних матчах команда Владимира Курнева одержала победы.

Но, как сообщала наша газета, не так давно брестские футболисты организовали акцию протеста в знак несогласия с тем, что им на четыре месяца задержали выплату зарплаты. Игроки на 10 минут задержали начало очередного матча. В это время болельщики скандировали лозунги с требованием отставки председателя Брестского облисполкома Константина Сумара.

Акция прошла без насильственного вмешательства милиции и даже закончилась победой брестского "Динамо". Более того — после матча спортсмены все-таки увидели деньги (пусть и небольшие!) на своих карточках.

Но, как видим, отставки Сумара болельщики так и не дождались. Зато Владимира Курнева благополучно отфутболили...

Сергей ЗАПОЛЬСКИЙ.

ТРАГЕДЫЯ

На Прыпяці ўтапіўся намеснік начальніка Лунінецкай міліцыі

Лодка, у якой знаходзіліся тры чалавекі, перавярнулася на рацэ ў мінулыя выхадныя.



Як стала вядома, мужчыны адправіліся зранку лавіць рыбу на лодцы. Па некаторай інфармацыі, падняўся вецер, лодка перавярнулася. Два чалавекі выратаваліся, адзін з рыбакоў утапіўся. Ім аказаўся намеснік начальніка Лунінецкага РАУС па ідэалагічнай рабоце і кадравым забеспячэнні Анатоль Шостак.

У Лунінецкім РАУС карэспандэнту "Народнай Волі" гэтую інфармацыю ўчора пацвердзілі, але неахвотна расказвалі падрабязнасці.

— Начальнік зараз знаходзіцца на месцы здарэння, — распавялі супрацоўнікі міліцыі. — Цела, наколькі вядома, да гэтага часу не знайшлі. Магчыма, знесла цячэннем па Прыпяці. Некалькі сутак ужо шукаюць.

...У Анатоля Шостака засталіся жонка і сын-школьнік.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ЧУЛІ?

Беларусь наведае Патрыярх Кірыл

Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Кірыл прыедзе ў Мінск 29 ліпеня для ўдзелу ва ўрачыстасцях у гонар 1025-годдзя Хрышчэння Русі, паведаміў журналістам намеснік прэм'ер-міністра Беларусі **Анатоль Тозік.**

"У Мінску 29 ліпеня пройдзе літургія з удзелам Патрыярха Кірыла і кіраўнікоў памесных праваслаўных цэркваў", — сказаў віцэ-прэм'ер. Чакаецца, што ва ўрачыстасцях у Мінску возьмуць удзел каля 10 тыс. чалавек. Служба пройдзе пад адкрытым небам у раёне вуліцы Няміга.

Вікарый Мінскай епархіі епіскап Барысаўскі Веніямін удакладніў, што Патрыярх Кірыл прабудзе ў Мінску да 30 ліпеня ўключна.

КАШАЛЁК

Амаль мільярд долараў

Па даных Нацбанка, за мінулы год беларусы атрымалі рэкордную суму асабістых пераводаў з-за мяжы — 913,1 мільёна долараў. Гэта амаль дзявятая частка ўсіх золатавалютных рэзерваў краіны.

Больш за палову з гэтай сумы — 476,2 мільёна — прыпадае на долю тых, хто з'язджае ў іншыя краіны на сезонныя заробкі. Спецыялісты адзначаюць, што з кожным годам беларусы атрымліваюць з-за мяжы ўсё больш грашовых пераводаў.

НАДВОР'Е

Дажджы зменяцца пахаладаннем

На гэтым тыдні ў Беларусі захаваецца цёплае, але дажджлівае надвор'е, паведаміў начальнік службы гідраметэаралагічных прагнозаў Рэспубліканскага гідраметэацэнтра ***Дзмітрый Рабаў.***

У сераду і ў чацвер месцамі, пераважна па паўднёвым захадзе, магчымы кароткія летнія дажджы, у асобных раёнах з навальніцамі. Тэмпература паветра ноччу плюс 11—17°С, днём 21—27°С.

У пятніцу сітуацыя ў атмасферы пачне змяняцца, і на еўрапейскую тэрыторыю Расіі ўслед за халодным фронтам пачнуць паступаць больш халаднаватыя паветраныя масы з акваторыі Карскага мора. Пад іх уплыў трапяць і паўночна-ўсходнія рэгіёны Беларусі.

У пятніцу і ў выхадныя на большай частцы тэрыторыі чакаюцца кароткачасовыя дажджы, у асобных раёнах навальніцы. Тэмпература паветра ноччу плюс 10—16°С, днём па Брэсцкай і Гомельскай абласцях паветра прагрэецца да плюс 27°С, а па паўночным усходзе Віцебскай і Магілёўскай абласцей чакаецца пахаладанне — у начныя гадзіны плюс 7—9°С, днём 17—19°С.

Долар падаражэе?

Нацбанк бачыць магчымыя рызыкі для валютнага рынку

Намеснік старшыні праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Сяргей Калечыц да ліку магчымых рызыкаў адносіць зніжэнне эканамічнай актыўнасці ў Расіі, краінах ЕС і скарачэнне знешняга попыту, сезоннае пагаршэнне цягам года знешняга гандлю. Рызыкі таксама звязаны з магчымым запавольваннем прыцягнення банкамі замежных рэсурсаў і ўзнікненнем дэвальвацыйных чаканняў у насельніцтва ў другой палове года.

Каб не дапусціць падзення рубля, на думку прадстаўніка Нацбанка, неабходна развіваць экспарт і прымаць эканамічныя меры па стрымліванні імпарту, у тым ліку на аснове абмежавання залішняга ўнутранага попыту.

"Недапушчальным з'яўляецца праца на склад. Гэта не толькі вымывае абаротныя сродкі прадпрыемстваў, але і садзейнічае захаванню высокага прамежкавага імпарту без адпаведнага экспарту", — падкрэсліў намеснік старшыні праўлення Нацбанка.

Нагадаем, на 1 мая складскія запасы беларускіх прадпрыемстваў былі роўныя амаль 33,4 трлн рублёў і павялічыліся ў параўнанні з пачаткам года больш як на 11 трлн рублёў.

СВАБОДА СЛОВА

Дунья МІЯТАВІЧ: «Інтэрнэт-СМІ не павінны цярпець пераслед»

Прадстаўніца АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ **Дунья Міятавіч** пасля амаль трохгадовага вымушанага перапынку наведала Беларусь з афіцыйным візітам, які пачаўся з адкрыцця семінара для прадстаўнікоў інтэрнэт-СМІ. Дунья Міятавіч яшчэ раз падкрэсліла сваю прынцыповую пазіцыю адносна цэнзуры ў інтэрнэце.

"Свабода ў сетцы інтэрнэт абмяркоўваецца сёння ва ўсіх краінах свету. Інтэрнэт вызначае тое, як мы будзем размаўляць паміж сабой у бліжэйшыя дзесяцігоддзі. Менавіта таму ў гэтай галіне нельга рабіць памылак і няправільных крокаў. Менавіта таму інтэрнэт-СМІ не павінны цярпець пераслед", — сказала Міятавіч.

У працы семінара "Інтэрнэт-СМІ: свабода, прафесіяналізм і ўстойлівае развіццё" ўдзельнічалі прадстаўнікі як незалежных, так і дзяржаўных СМІ.

Дунья Міятавіч сустрэлася з кіраўніцтвам ГА "Беларуская асацыяцыя журналістаў" і сябрамі арганізацыі, якія пацярпелі за сваю прафесійную дзейнасць.

Спадарыня Міятавіч патлумачыла, што хацела "з першых вуснаў" пачуць інфармацыю, звязаную з парушэннем правоў журналістаў у Беларусі напярэдадні сваіх перамоў у Адміністрацыі прэзідэнта, Палаце прадстаўнікоў, Вярхоўным судзе, Міністэрстве інфармацыі і з міністрам замежных спраў Беларусі Уладзімірам Макеем.

Дунья Міятавіч высвятляла, як у БАЖ бачаць магчымасці для паляпшэння сітуацыі ў сферы СМІ. Старшыня арганізацыі **Жанна Літвіна** выказала сваё меркаванне: *"Без сур'ёзных змен у заканадаўстве, з практыкай прымянення закона "Аб СМІ" ў нас няма будучыні. Першымі крокамі ў накірунку дэмакратычных пераўтварэнняў мусяць быць тры ўмовы: мараторый на прымяненне артыкула Крымінальнага кодэкса, звязанага з дэфамацыяй, альбо яго адмена, увядзенне заяўнага прынцыпу акрэдытацыі і спыненне практыкі затрымання журналістаў падчас выканання імі прафесійных абавязкаў. Гэта стала б пацвярджэннем намераў рухацца ў бок дэмакратызацыі нашага грамадства".*

Дар'я СОЛТАН.

Абітурыенты выбіраюць рускую мову

На пачатку 2000-х ЦТ па рускай і беларускай мовах пісала амаль роўная колькасць абітурыентаў. У гэтым годзе жадаючых здаваць ЦТ па беларускай мове амаль у два з паловай разы менш, чым тых, хто будзе пісаць экзаменацыйны тэст па рускай мове.

У суботу скончылася рэгістрацыя на цэнтралізаванае тэсціраванне. Статыстыка сведчыць, што на ЦТ па беларускай мове зарэгістравалася 33 тысячы 564 чалавекі, па рускай мове — 83.829.

Яшчэ больш сумная карціна з іншымі прадметамі, якія абітурыенты збіраюцца здаваць па-беларуску. Як і летась, у гэтым годзе такіх абітурыентаў адзінкі. Здаваць экзамен на беларускай мове па матэматыцы, фізіцы, хіміі будуць менш за 6% абітурыентаў, па біялогіі — менш за 7%, грамадазнаўства — крыху больш за 2%. І нават тэст па гісторыі Беларусі па-беларуску будуць пісаць менш за 20% абітурыентаў. А яшчэ нядаўна такіх было больш за 60 працэнтаў.

На думку многіх спецыялістаў, змяніць сітуацыю можа толькі ўвядзенне абавязковай здачы ЦТ адразу па дзвюх дзяржаўных мовах. Але наўрад ці гэта можа стаць выратавальным рэцэптам для агульнай сітуацыі з беларускай мовай. Сёння на роднай мове навучаюцца толькі 16% школьнікаў і 11% дашкольнікаў.

Ігар ЗАЛЕСКІ.

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

*Борис ЖЕЛИБА,
доктор экономических
наук, профессор*



Продать любой ценой за любую цену

Скажем прямо, при всем внешнем спокойствии ситуация в белорусской экономике близка к чрезвычайной. Связано это в первую очередь с резким падением экспорта и, как следствие, с накопившимися сверхнормативными запасами готовой продукции на складах предприятий. Так, экспорт товаров за I квартал сократился против аналогичного периода прошлого года на 2483 млн долларов. Отрицательное сальдо внешней торговли товарами — 564 млн долларов. Тысячи непроданных тракторов рассредоточены где только можно — на территории завода, в окрестностях испытательного центра. Физический экспорт грузовых автомобилей сократился в 2,1 раза. Минеральных продуктов, включая нефтепродукты, продано в I квартале на 881 млн долларов меньше, чем в 2012 году. В январе—марте экспорт калийных удобрений вырос в натуральном выражении на 21,2%, но выручка при этом увеличилась всего на 0,1% из-за падения цен. Мировой калийный рынок выглядит перенасыщенным. Исчезли экспортные перспективы для белорусских телевизоров, мотоциклов, часов и бытовой техники. В текстильном и швейном производстве на складах лежит 181% месячного выпуска, в кожевенной и обувной промышленности — 268%, в производстве транспортных средств и оборудования — 152%.

О критичности положения со сбытом белорусской продукции говорит тот факт, что этим вопросом вплотную занялся сам Александр Лукашенко. Выход нашелся довольно простой: не берет заграница, надо продавать внутри страны. А для этого необходимо стимулировать внутренний спрос. Тем более что нечто подобное мы уже проходили в 2008—2009 годах, когда российский и другие внешние рынки были поражены мировым финансово-экономическим кризисом. Технику рассовывали кому только могли. И в рассрочку, и со скидкой в цене, и по себестоимости. Или просто отгружали и переводили остатки продукции на складах в дебиторскую задолженность. Статистика при этом становилась лучше. Замечу, принято решение, что предприятия Минска, кто сколько сможет, окажут помощь МАЗу и МТЗ в разгрузке их складов. Будет закуплена как строительная, так и коммунальная техника, автобусы. В ход пойдут и лизинговые схемы, и льготные банковские кредиты покупателям.

Правительство срочно отменило государственное регулирование цен на отдельные виды товаров при их экспорте за пределы страны. Такое решение закреплено постановлением Минэкономики №30. В частности, отменены предельно минимальные (индикативные) цены на лесопродукцию, некоторые виды продукции деревообработки, калийные удобрения, потушные свинину и говядину 1-й и 2-й категорий, сухое цельное молоко, пищевую соль, лен и льноволокно, кожевенное сырье и другую продукцию. Индикативные цены устанавливают для того, чтобы в стремлении получить валюту предприятия не вывозили товары за бесценок, даже ниже себестоимости. И чтобы, например, не вывезли весь лес кругляком за границу, оставив на голодном пайке местную деревообработку. Теперь же, как говорится, не до жиру. Продать любой ценой и за любую цену.

С целью стимулирования внутреннего спроса быстрыми темпами растет зарплата населения. За квартал она выросла на 21,2% при увеличении производительности труда лишь на 4,5%. На этот опасный и типично белорусский макроэкономический дисбаланс также уже никто не обращает внимания. Однако пропорционально росту доходов уменьшается и патриотизм наших соотечественников, которые не желают "купляць беларускае". В первом квартале текущего года по сравнению с аналогичным периодом 2012 года импорт продовольственных товаров увеличился на 31,5%, непродовольственных — на 34,9%. В том числе увеличился на 31% импорт пива и на 30,2% импорт крепких спиртных напитков. За четыре месяца доля импортных телевизоров на белорусском рынке возросла на пятую часть и составила 79%. С трети до половины подскочила доля импортных стиральных машин. На полках наших магазинов попрежнему три четверти иностранной парфюмерии и фармацевтических товаров. На 62,2% вырос импорт легковых автомобилей. Завоз их из России увеличился вообще в 2 раза.

Возможно, авральные меры помогут, если не решить всех проблем со сбытом, то хотя бы смягчить их. В недалеком прошлом подобные проблемы с реализацией отечественной продукции отошли в тень по мере того как схлынул мировой кризис. Но уже тогда остро обнажились вопросы конкурентоспособности белорусских товаров, вопросы отсталости нашей технологической базы, необходимости ее масштабной модернизации уже в то время. Сегодня оно упущено. Россия в ВТО. Как и предсказывалось, конкуренция на ее рынке возрастает. Пока в Астане главы государств Таможенного союза решали вопросы создания Евразийского экономического союза, не действовали многие механизмы, заложенные в основу Единого экономического пространства. Свободно передвигаются в Таможенном пространстве лишь две трети номенклатуры товаров стран-участников, только одна треть услуг является свободно реализуемой. Страны-участники союза создают барьеры для свободного доступа на свои рынки товаров друг друга. Это и сельхозтехника, и рыбная продукция, другие товары.

По мнению многих аналитиков, неоднородность экономических моделей интеграции, особенно авторитарная специфика ее белорусского образца, отсутствие Украины, неспособность властей обеспечить неукоснительное выполнение даже собственных обязательств делают перспективы создания Евразийского экономического союза весьма туманными. Практика настоящего времени показывает, что Беларуси приходится выходить из создавшейся сложной экономической ситуации главным образом в одиночку.

БЛІЦ-АПЫТАННЕ

Ці трэба заклікаць палітвязняў напісаць прашэнне аб памілаванні?

У мінулым нумары "Народнай Волі" мы расказалі пра ініцыятыву бабруйскіх дэмакратаў, якія вырашылі дасылаць лісты свайму земляку — палітзняволенаму Яўгену Васьковічу і прасіць яго напісаць на імя Аляксандра Лукашэнкі прашэнне аб памілаванні.

Ініцыятыва, мякка кажучы, выклікала неадназначную рэакцыю.

**Аляксандр КАЗУЛІН,
экс-кандыдат у прэзідэнты, былы палітвязень:**

— Ведаеце, у сваёй большасці людзі заўсёды слабыя. І калі слабыя просяць моцнага стаць слабейшым, то наўрад ці слушная гэта прапанова. Ёсць прынцыпы і вера, дзеля якіх людзі ішлі на кастры. Думаеце, яны пагодзяцца гэтымі прынцыпамі паступіцца?

**Аляксандр АТРОШЧАНКАЎ,
у 2010 годзе прэс-сакратар кандыдата ў прэзідэнты Андрэя Саннікава, былы палітвязень:**

— Каб адказаць на гэтае пытанне, трэба самому быць палітвязнем.

**Алена КАВАЛЕНКА,
жонка былога палітзняволенага Сяргея Каваленкі:**

— Выбар павінны зрабіць самі палітзняволеныя. Мой муж, напрыклад, напісаў прашэнне дзеля сям'і, малых дзяцей. Іншая справа, што калі чалавек не захоча падпісваць паперы, то яго ніхто і не прымусіць гэта зрабіць. Ніякія ініцыятывы тут не дапамогуць.

**Яўген СКРАБУТАН,
грамадска-палітычны актывіст:**

— У такім выпадку амаль трохгадовыя пакуты "палітычных" губляюць сэнс. І здымаюць адказнасць з улад. Скажуць затым: маўляў, самі вінаватыя, што так доўга ўпіраліся і не хацелі выйсці на волю... Расхлёбваць завараную кашу павінен повар, а не каша.

**Юлія ДАРАШКЕВІЧ,
фотажурналістка:**

— Не думаю, што Мікалай Статкевіч, Мікалай Аўтуховіч ці Зміцер Дашкевіч напішуць прашэнні аб памілаванні. Асабіста я прасіць іх аб гэтым пасаромелася б.

**Віктар ГАРБАЧОЎ,
апазіцыянер у "выгнанні":**

— На мой погляд, кожны з тых, хто зараз знаходзіцца за кратамі, павінен сам асабіста прымаць рашэнне. І мы не маем права іх за гэта асуджаць. Нават хоць адным словам. І прымаць за іх рашэнні не маем права! У гэтых людзей вельмі складаны шлях у жыцці. Не кожны зможа праз такое прайсці. Але першае, што прыходзіць у галаву, калі бачу такія ініцыятывы: ці не ад улады зыходзяць яны? Можа быць, улада чужымі рукамі хоча вырашыць для сябе праблему ўзаемаадносін з Еўропай? А як толькі палітвязні выйдуць на свабоду, у дзяржаўных СМІ пройдзе кампанія — маўляў, усе сваю віну прызналі. Упэўнены, што пра зварот грамадскасці нават ніхто і не ўспомніць. Адным словам, апошняе слова павінна быць толькі за палітзняволенымі.

Уладзімір АРЛОЎ, пісьменнік:

— Ніхто за палітвязня не мае права вырашаць гэтую праблему. Я ўпэўнены, што збярыце вы мільёны подпісаў, каб Мікола Статкевіч напісаў прашэнне, але асабіста для яго гэтыя подпісы нічога не будуць значыць.

**Аляксандр МІЛІНКЕВІЧ,
старшыня руху "За свабоду":**

— Я не асуджаю тых, хто ўжо напісаў прашэнні аб памілаванні. У беларускіх турмах людзям вельмі цяжка, умовы там жорсткія. Але лічу, што калі чалавек мае прынцыповую пазіцыю, то ніякія ўгаворы не дапамогуць. Хаця, здараецца, чалавек і адгукаецца, калі да яго звяртаецца грамадскасць. Тады яму маральна лягчэй напісаць прашэнне. Увогуле, як мне падаецца, усе спосабы вызваліць палітвязняў добрыя. Гэта важна і для апошніх, і для іх сем'яў, і для краіны таксама.

**Падрыхтаваў Алесь СВЯТЛАНІЧ.
Апытанне праводзілася з дапамогай сацыяльных сетак.**

КОМПЕТЕНТНОЕ МНЕНИЕ

«Нужны другие суды и другие судьи...»

В нескольких номерах "Народной Воли" были опубликованы материалы под названием "Як "няпростых" людзей у Беларусі кідаюць за краты" (см.: №№39—41 от 21, 24 и 28 мая с.г.). В них журналист Дмитрий Галко рассказал, как его "ни за что" задержали, составили протокол якобы за нецензурные выражения, продержали ночь в "обезьяннике", а потом осудили на 10 суток.

Редакция попросила дать комментарий по поводу этих материалов известного юриста бывшего судью Конституционного суда Михаила Пастухова.

— Михаил Иванович, неужели такое может быть в европейском государстве, каким является Беларусь?

— Да, поверить в описанные факты трудно, но когда прочитаешь свидетельства жертвы милицейско-судебного произвола, то приходится поверить. Вообще, рассказ Дмитрия Галко потрясает. Он доказывает не только факт "отлова" журналистов, но и дает картинки из "преисподней", а именно: в каких условиях вынуждены находиться люди, попавшие в милицейское "учреждение", а потом — в ЦИП (Центр исправления правонарушителей) на улице Окрестина.

Всем прочитавшим рассказ Дмитрия Галко становится ясно, что в стране проводится целенаправленная расправа с людьми, которые представляют хоть какую-то опасность для нынешней власти.

— Как можно оценить действия работников правоохранительных органов, которые были использованы в "деле" Дмитрия Галко?

— На мой взгляд, действия спецназовцев, которые выступали свидетелями на суде и давали противоречивые показания, можно квалифицировать как заведомо ложное показание (ст.401 УК), а начальников, которые послали их на "задание", — как "принуждение свидетеля ... к даче ложных показаний" (ст.404 УК). В данном случае есть также основания для ответственности должностных лиц за фальсификацию доказательств (ст.395 УК), за превышение власти или служебных полномочий (ст.426 УК).

Что касается судьи Евгения Хаткевича, который на основе сфальсифицированных материалов вынес постановление об аресте Д.Галко, то можно поставить вопрос о его ответственности по ст.392 УК "Вынесение заведомо неправосудного приговора, решения или иного судебного акта" (срок наказания — до трех лет лишения свободы, а если действие повлекло тяжкие последствия, то от трех до десяти лет).

Но реалии нашей жизни таковы, что сотрудникам милиции, представителям иных "органов" и судьям фактически дана индульгенция на произвол, если речь идет о преследовании (осуждении) "непростых" людей типа журналиста Дмитрия Галко.

Во всяком случае за последние 10—15 лет я не слышал ни об одном случае привлечения к уголовной ответственности "бэкающих" или "мэкающих" свидетелей-милиционеров, а также судей, осудивших без всяких к тому оснований сотни "непростых" людей.

— О чем это свидетельствует?

— Это подтверждает тот факт, что правоохранительные органы и суды служат не закону, а власти. В таких условиях закон утратил свое значение и силу. Он применяется только как средство расправы над оппонентами власти. Как говорил когда-то Бенито Муссолини: для друзей — все, а для врагов — закон.

Правда, при характеристике ситуации, сложившейся в правовой сфере Беларуси, можно вспомнить и слова древнегреческого мыслителя Платона, который предрекал близкую гибель того государства, в котором законы не исполняются, уступая первенство воле правителя.

— Что в этой ситуации делать людям, попавшим в категорию "врагов"? На что им надеяться, если закон и суды не на их стороне?

— Надо объединяться и бороться за свои неотчуждаемые (гражданские) права, гарантированные Конституцией и международными актами, ратифицированными Республикой Беларусь, в том числе: право на свободу личности, право на равенство с другими гражданами-"неврагами", право на справедливое правосудие.

На мой взгляд, нынешняя правовая система выродилась, деградировала, прогнила, устарела. Она нуждается в коренной модернизации и обновлении. Для того чтобы правосудие было справедливым, необходим независимый суд, в котором должны работать судьи, служащие закону, а не власти. То есть нужны другие суды и другие судьи.

— Михаил Иванович, но ведь главная проблема связана с действующей системой власти, которой не нужен "другой суд и другие судьи". Как можно решить эту проблему?

— По сути, во всех сферах нужны реформы-преобразования, в том числе и в политической сфере. Подлинная законность в Беларуси может быть установлена только при условии восстановления попранной на референдуме 1996 года Конституции Республики Беларусь. Нужно обеспечить действие принципов разделения властей, верховенства закона, уважения и соблюдения прав человека, приоритета норм международного права. Президентская власть должна занять надлежащее ей место в системе органов власти, существенно ограничив свои полномочия. Возможно, нам надо перейти на избрание президента парламентом. Еще лучше и проще, если председатель парламента по должности (ex soficio) будет выполнять основные функции главы государства (подписывать законы, утверждать международные договоры, представлять кого-то на должности, награждать героев и др.).

Конечно, для таких преобразований нужна легальная основа, например, проведение референдума. Если действующая власть откажет народу в его праве высказать свое мнение по важнейшим вопросам государственной жизни, то могут быть использованы другие способы восстановления конституционного положения о том, что единственным источником государственной власти и носителем суверенитета в Республике Беларусь является народ (ст.3 Конституции).

Алесь СВЕТЛАНИЧ.

ФОТАРЭПАРТАЖ

Жыровічы — святы для нас куточак...

У Жыровіцкі манастыр (на Слонімшчыне) ідуць і едуць паломнікі з розных краін свету — праваслаўныя, грэка-католікі, католікі... Што вабіць іх у мястэчку паблізу Шчары? Дзеля чаго гатовы кінуць яны надзённае і выправіцца ў няблізкі шлях? Кім паклікаюцца вось ужо пяць стагоддзяў, якая ім радасць-асалода ступіць за манастырскія вароты?..





У пілігрымаў дзве мэты: папершае, выпрасіць заступніцтва ў нашай нябеснай апякункі Найсвяцейшай Багародзіцы ды ўзнесці малітвы падзякі за атрыманыя ласкі і дабрадзействы; па-другое, прыхінуцца вуснамі да цудатворнага абраза Маці Божай Жыровіцкай і вымаліць духоўнай моцы, здароўя сабе і блізкім. Але не аднымі просьбамі-малітвамі высланы шлях да муроў манастырскіх, да алтара з абразом нерукатворнай і цудатворнай... Ікона гэтая, дарэчы, уваходзіць у спіс 100 самых значных праваслаўных ікон на планеце. Сам жа манастырскі комплекс мае гэткае ж значэнне, як і Троіца-Сергіева лаўра для Расіі і Кіева-Пячорская для Украіны. Цяпер людзі, не абавязкова ўцаркоўленыя, імкнуцца да крыніцы святой вады, якая б'е проста на тэрыторыі манастыра. Тая вадзіца чыстая, гаючая, таму на месцы п'юць і да хаты бяруць: акрапляюць ёю ўсё чыста — дамы, аўтамабілі, нават камп'ютары... А яшчэ ў Жыровічах ёсць крыніца — за два кіламетры ад манастырскага комплексу, ва ўрочышчы Вікня. Да 1939 года там знаходзілася капліца, асвячоная ў гонар Успення Божай Маці. Але з прыходам савецкай улады капліца была разбурана. Дык вось на месцы з'яўлення нерукатворнага абраза Багародзіцы (1470 год) і б'юць — роўна з тае пары — цудатворныя крыніцы. Цяпер вада струменіць ў засені дрэў, пад дахоўкай. А літаральна побач — за якія 20 крокаў — яшчэ і купель, дзе можна акунуць усё цела. Тая купель у атачэнні драўлянага зруба, але без даху — каб не адно святая вада, але і неба лашчыла вашу збалелую душу і цела. Не дзіва, што ў Вікню імкнуцца многія — і зімой, і ўвесну, і па восені. Цяпер дык і падаўна. Мясцовыя баялі, што не было выпадку, каб пасля купелі — нават узімку — нехта захварэў. На тое, маўляў, і святая вада, што прыносіць душэўнае і цялеснае збаўленне ад нядужання. Пачуўшы такое, ды яшчэ пад сузіраннем іконы Святой Багародзіцы, — як было не акунуцца ў тую прахалоду?! Канечне, крынічная вадзіца не азёрная і не рачная — халодная, ажно скулы зводзіць і дух займае. Але даю нырца, заплюшчыўшы вочы і сцяўшы зубы. Па праўдзе, дух і напраўду заняло, але толькі на імгненне... Праз хвіліну-другую, як толькі выйшаў з крынічных абдымкаў, па целе расцяклася прыемная цеплыня. І гэтая прыемнасць, лёгкасць, душэўная раўнавага і спакой не пакідалі ўвесь астатак дня. Быццам і не было за плячыма 450 вёрст, яшчэ зранку аднекуль набеглых праблем і клопатаў — усё некуды знікла, нібы ранішні туман...

Па вяртанні дадому і пад уражаннем убачанага, пачутага і прачуленага, усплыло раптам у памяці напісанае Ларысай Геніюш у далёкім 1981 годзе:

Жыровічы — святы для нас куточак,
Дзе цэрквы ў неба вежы узнялі,
На дрэве Маці Божай абразочак,
Благаславенне для маёй зямлі...

Не, пакуль святы абраз Божай Маці апякуецца над намі, пакуль святыя жыровіцкія крыніцы струменяць — датуль і будзем вяртацца ў Жыровічы. На тое самае месца, дзе аднойчы ў гушчары дрымучага лесу, у кроне здзічэлай грушы з'явілася Яна — святая заступніца наша...

**Георгій ЧЫГІР.
Фота аўтара.**

Аўтамабілі на аўтарынку Беларусі падаражаюць?

Аляксандр Лукашэнка, Уладзімір Пуцін і Нурсултан Назарбаеў вырашаць лёс аўтарынку Беларусі. На ўзроўні "тройкі" будзе абмяркоўвацца прыняцце ўтылізацыйнага збору ў Расійскай Федэрацыі для аўтамабіляў, якія ўвозяцца з краін Мытнага саюза. Пра гэта заявіў намеснік міністра эканомікі Беларусі **Антон Кудасаў.**

Пасяджэнне "тройкі" адбудзецца на фоне размоў у Расіі аб магчымым распаўсюджванні ўтылізацыйнага збору на аўтамабілі, якія ўвозяцца з тэрыторыі Беларусі і Казахстана. Як адзначаюць эксперты, падобнае новаўвядзенне ў Расіі адаб'ецца і на беларускім рынку. Следам за Расіяй аналагічны закон павінен будзе з'явіцца і ў Беларусі. Антон Кудасаў патлумачыў, што рашэнне аб змяненні дзеяння ўтылізацыйнага збору давядзецца ўзгадняць з Мытным саюзам і АЭП (Адзіная эканамічная прастора).

Дадатковым утылізацыйным зборам будуць абкладацца імпартуемыя ў Беларусь аўтамабілі, у тым ліку і тыя, якія вырабляюцца або збіраюцца ў Расіі. Гэта ў сваю чаргу прывядзе да падаражэння аўтамабіляў для пакупнікоў.

800 долараў за суткі...

...будзе каштаваць ваш адпачынак у шыкоўным катэджы, калі вы надумаецеся правесці уікэнд пад Мінскам.

Спыняюцца ў такіх "аграхатках" замежнікі, звычайна багатыя расіяне. Але ёсць і прымітыўныя гатэлі-сядзібы ў правінцыі, дзе кошты вар'іруюцца ад 20 да 40—45 долараў за суткі. На думку старшыні праўлення Беларускага аб'яднання "Адпачынак у вёсцы" **Валерыя Кліцунова,** цэны на аграсядзібы пакуль высокія. Але ж тарыфы на электраэнергію выраслі, і прадукты харчавання таксама даражэюць. Між тым агратурызм — гэта рынак, і калі гаспадары трымаюць цэны, значыць, нехта купляе іх паслугі. Увогуле ў Беларусі зараз зарэгістравана 2057 аграсядзіб: ёсць як міні-гатэлі для багатых, так і сціплыя сядзібы "дзве зоркі", дзе сутачны адпачынак з поўным пансіёнам абыдзецца ўсяго ў 20 долараў. Тут, паводле думкі спадара Кліцунова, нічога звышардынарнага і новага: чым больш прапаноў, тым ніжэйшая цана...

Георгій ПЛАТОНАЎ.

ЖАХ!

27-гадовая жанчына задушыла нованароджаную дачку

Жыхарка Брэсцкага раёна падазраецца ў забойстве сваёй нованароджанай дачкі.

Труп немаўляці па месцы жыхарства 27-гадовай жанчыны знайшлі работнікі "хуткай дапамогі", якія прыбылі па яе выкліку. Смерць дзяўчынкі наступіла ад механічнай асфіксіі, паведамляе БелаПАН.

Брэсцкім міжраённым аддзелам Следчага камітэта дзеянні жанчыны кваліфікаваны на падставе п.2 ч.2 арт.139 Крымінальнага кодэкса (забойства заведама малалетняга).

Незамужняя жанчына хавала ад усіх сваю цяжарнасць і 30 мая нарадзіла дома даношаную дзяўчынку. Дзіця на момант нараджэння было жывым.

ПРОДОЛЖЕНИЕ ТЕМЫ

Нужна ли Беларуси наука?

Вступать в полемику с фигурой, воплощающей собой сам административный ресурс, неинтересно, так как малопродуктивно. Но как человек, более тридцати лет посвятивший делу совершенствования системы организации и управления науки и технического прогресса в республике, уйти от участия в обсуждении судьбы науки не могу.

"Реформа Мясниковича", как ее называет газета "Народная Воля", имеет гигантские преимущества. Она основана на глубоком понимании автором запросов лица, которому адресованы предложения.

Вся система власти в нашей стране основана на вертикали. Более того, эта вертикаль так называемого пирамидального типа. Наверху пирамиды находится главный господарь (господин), на каждом ярусе свой господин или господинчик, все нижние находятся во взаимозависимости (от высоты своего положения), но все зависят от главного.

Предлагается новая остроконечная пирамида мобилизационного типа, названная почему-то Академией наук, что странно. В новой пирамиде все управляющие наукой органы охватываются единой властной структурой. Во главе предлагается поставить ни много ни мало наместника главного господаря, наместника по науке. Все жестко связано, все понятно. Правда, почему-то регалии этого наместника всего лишь заместитель главы Администрации президента. Это несколько принижает имидж нового высокого должностного лица. Но зато показывает органическую связь с общей системой власти.

В последние годы все больше стали брать верх взгляды на науку, как на какую-то палочку-выручалочку в экономическом развитии страны. Вот если понудить всех ученых заниматься актуальными прикладными работами, то экономика будет расти как на дрожжах. Не случайно в систему Национальной академии наук Беларуси еще раньше включили некоторые отраслевые организации и даже межотраслевые научно-производственные объединения, ориентированные на выпуск промышленной продукции. Чем не суперотрасль? Эта суперотрасль была укреплена кадрами, имеющими большой опыт государственной службы.

Но ожидаемого прорыва, как явствует из письма, не произошло. Первая попытка не удалась.

Однако административный запал не угас. Как видим, он разгорается с новой силой. Теперь уже, вероятно, в рамках кампании по всеобщей модернизации.

Разве можно отнести к модернизации попытку создания натурального хозяйства на основе "самотужной" науки?

Мировой опыт функционирования успешных экономик показывает, что главным звеном их развития является не сама наука, а технический прогресс, а если говорить более приземленно, то новые технологии и новая техника. Сама по себе наука пока не является непосредственной производительной силой. Она только создает задел на более отдаленную перспективу и напрямую не оказывает влияния на текущее состояние экономики.

Ярким примером является Советский Союз — великая держава с громадным ресурсным потенциалом. Никто, я думаю, не будет оспаривать факт, что за время советской власти на территории бывшей царской России наука достигла настоящего расцвета. Правда, ее основная ориентация была далека от гражданских целей. Однако преодолеть свое технологическое отставание СССР так и не смог, что, возможно, и стало одной из причин рокового исхода.

Концентрация усилий правительства республики на проблемах технического перевооружения производства и модернизации экономики в условиях мировой экономической стагнации логична и, возможно, требует чрезвычайных мер. Не исключаю, что могут быть созданы "сверхцентрализованные" государственные структуры, управляющие процессами технического прогресса. Например, Министерство науки и техники во главе с министром в ранге заместителя председателя правительства или первого заместителя, или даже совмещающего обязанности премьер-министра. Кроме функций, которые в настоящее время выполняются полубесправным Госкомитетом по науке и технологиям, Министерство науки может также осуществлять управление межотраслевыми научно-производственными объединениями, инновационными фондами, другими структурами, которые обеспечивают научно-технический прогресс, формировать инновационную политику государства. Это если придерживаться административной модели экономики.

Безусловно, можно решить вопросы модернизации производства и повышения его восприимчивости к новациям через предоставление свободного функционирования мощным корпорациям, концернам, объединениям, холдингам, работающим в автономном режиме. Они, как правило, сами заинтересованы в конкурентоспособности своей продукции. Но это будет уже иная модель экономики.

И при чем здесь Национальная академия наук?

Я не помню ни одного случая, чтобы научное исследование или серьезное изобретение было сделано по приказу. Наука — это творчество. А творцом выступает человек, наделенный особым талантом и особым складом психики, не терпящий никакого диктата.

Даже в СССР, который, в принципе, проявил себя как тоталитарное государство, правящая элита старалась хотя бы внешне не допускать голого администрирования в науке.

Академия наук СССР и профильные академии наук, академии наук союзных республик функционировали как самоуправляемые общественные объединения.

В Беларуси "второе дыхание" фундаментальная наука получила в начале и середине пятидесятых годов прошлого столетия. В нашу республику высадился "десант" видных ученых из разных городов Союза, ставших зачинателями новых научных направлений. Появились научные школы академиков Б.И.Степанова (лазеры на красителях), Н.Н.Сироты (физика твердого тела и полупроводники), А.И.Лыкова (тепло- и массоперенос), А.К.Красина (ядерная энергетика), Н.И.Турбина (генетика), А.Н.Севченко (спектроскопия и фотохимия), Г.В.Богомолова (гидрогеология), В.А.Белого (механика полимеров). Появились не по приказу, а просто были созданы необходимые условия для их работы. Большинство нынешних научных достижений родом из тех школ.

Во второй половине прошлого столетия на плечах учителей выросли наши белорусские научные школы академиков Ф.И.Федорова (оптика), В.В.Свиридова (химия твердого тела), В.П.Платонова (алгебра, алгебраическая геометрия), К.Л.Лукашева (геология), Ю.М.Островского (биохимия), профессора В.Г.Барышевского (ядерная физика).

Даже сейчас остались научные учреждения мирового уровня. По критерию Хирше мировой известностью пользуются Институт физики имени Б.И.Степанова НАНБ, Научно-исследовательский институт физико-химических проблем при БГУ и сам Белгосуниверситет.

XXI век начался для белорусской науки с тяжелых испытаний.

Положил им начало банальный вопрос: как должен называться глава академии? Кажется, пустяковый вопрос. Некоторым показалось, что стало уже архаизмом называть главу академии президентом. Назвали председателем Президиума академии. Председателя стал назначать глава государства... Это же почетно. И переименование прошло без эксцессов.

Затем последовали другие новации. Отраслевые академии и некоторые отраслевые институты передали Академии, создали новые отделения наук, передали в систему академии Белорусский республиканский фонд фундаментальных исследований, лишив его статуса самостоятельной государственно-общественной организации.

И совсем оригинальным было решение передать в систему Академии наук межотраслевые научно-производственные объединения, прямо ориентированные на выпуск промышленной продукции многоотраслевого применения.

Открою небольшой секрет: к идее создания непосредственно при Совете министров БССР республиканских научно-производственных объединений межотраслевого профиля (порошковой металлургии, "Центр", средств автоматизации и механизации) я имею прямое отношение. Зеленый свет этой оригинальной форме самоуправляемых объединений дал председатель Совмина БССР А.Н.Аксенов. За почти двадцатилетний период их самостоятельного функционирования был получен хороший результат. Потому что нет более заинтересованных людей в практической реализации научной идеи, чем ее авторы. Но теперь как будто предлагается эти объединения снова передать в специализированный холдинг.

Все, как в известном анекдоте. Прихожанин попросил совета у раввина, что делать, когда в малюсенькой квартире живет много людей и всем очень тяжело. Раввин посоветовал приобрести козу и содержать ее в той же квартире. Удивился прихожанин, но сделал, как советовали. Спустя некоторое время он вновь пришел к раввину, потому что жить стало совсем невмоготу. Раввин посоветовал продать козу. Козу продали. Жить стало значительно легче.

Напоминает ли эта юмореска академические страдания? Помоему, да.

Два известных ученых Беларуси, академики А.П.Войтович и В.Ф.Логинов в своей статье "Чем больна наука?" дали оценку действий реформаторов за последние годы. "Наука оказалась не в состоянии должным образом выполнять свои функции в государстве и обществе", — пишут академики. И это после десяти лет реформ?

Мне думается, что наука не больна, просто ей душно в объятиях многочисленных реформаторов, а главным образом в условиях несвободы. Она чахнет и вянет, как красна девица в темнице. Научная идея не может жить в неволе.

В письме Мясниковича предлагается административные методы управления наукой только усилить. Не только дискуссии, но просто самостоятельное мышление становятся проблематичными. И этого мало. Намечается система тотального административного управления научным творчеством. Все управляющие структуры предполагается создавать из назначенцев. Никакого свободного выбора для ученых. Даже отделения наук будут возглавлять назначенцы. Осталось только перейти к назначению академиков и членов-корреспондентов, как это имело место в далеком прошлом в царской России (члены академий назначались с высочайшего разрешения!), и мы получим единственную в настоящее время в мире уникальную административную модель науки.

Если к этому добавить передачу Академии функций ГКНТ, то на дальнейшем развитии науки, особенно фундаментальной науки, в Беларуси можно будет поставить крест.

Хотя понятно желание реформаторов попутно решить еще одну актуальную проблему сегодняшнего дня — сократить численность сотрудников государственного аппарата управления. Просто переводим чиновников ГКНТ в аппарат Академии, и задача решена.

А как это отразится на самой Академии, никого не интересует.

Я считаю, что наука в стране переживает самый тяжелый период своего развития. А ведь без науки не может быть нормального общества. Наука несет в себе особую социокультурную функцию. Вместе с развитием науки в нашей республике значительно возрос общий интеллектуальный уровень населения. Даже несмотря на известное снижение в последнее время интереса к научной деятельности со стороны молодежи, у нас все еще много талантливых людей. Наши молодые ученые по-прежнему востребованы в мире. На многих олимпиадах среди победителей — учащиеся и студенты Беларуси. И это потому, что еще функционируют научные школы и есть ученые-наставники. Однако этот родник может иссякнуть.

"Реформа Мясниковича" может стать катастрофой для науки, особенно фундаментальной науки, и, в частности, для гуманитарных исследований. Усилится процесс ее медленного отмирания, как медленно умирает чахоточный узник в остроге. Потом понадобятся десятилетия, чтобы выправить грядущую интеллектуальную деградацию.

Когда читаешь письмо, создается впечатление, что правящей элите наука вовсе не нужна. Нужна лишь имитация прогрессивной деятельности, лишь та "наука", которую доктор биологических наук Леонид Емельянов назвал "псевдонаукой".

Неужели это самоубийство произойдет с молчаливого согласия самих ученых?

Хочу надеяться, что президент страны проявит подлинную государственную мудрость и возвратит Национальной академии наук Беларуси ее нормальный статус главного научного учреждения и координатора научно-исследовательских работ, освободит ее от несвойственных функций государственного управления научно-техническим прогрессом. Национальная академия наук Беларуси должна стать снова самоуправляемой общественной организацией.

Только демократические принципы управления наукой могут дать должный эффект.

А вопросы технического прогресса должны регулироваться самим правительством страны, и формы управления этими процессами могут быть самые разные.

Наука нужна Беларуси как важнейшее, а мне думается, и единственное средство формирования высокого интеллекта нации.

Эдуард ВАСИЛЬЕВ, бывший заместитель заведующего отделом науки и новой техники Совета министров БССР, бывший исполнительный директор Фонда фундаментальных исследований Республики Беларусь.

КАДР ДНЯ



Вялікая будоўля ля ракі Свіслач

Гатэль "Кемпінскі", што да канца 2014 года ўзвядуць у самым цэнтры Мінска, можа разбурыць гістарычны воблік сталіцы.

Новы гатэль размесціцца ў адным з самых маляўнічых куткоў сталіцы — ля Белдзяржцырка ў межах праспекта Незалежнасці, вуліцы Янкі Купалы і ракі Свіслач. На гэты куточак мінскай зямлі замахнулася славенская кампанія Rico пры дапамозе спецыяльнага ўказа прэзідэнта Беларусі.

Rico — інжынірынгавая кампанія, якая працуе ў аўтамабілебудаванні, трактарабудаванні і самалётабудаванні, у галіне энергетыкі, аховы навакольнага асяроддзя, лагістыкі і будаўніцтва.

Комплекс, які ўзводзіцца ў цэнтры Мінска, будзе ўключаць гасцініцу "Кемпінскі" катэгорыі "пяць зорак", 81 жылое памяшканне, адміністрацыйны будынак і дапаможныя памяшканні з паркінгам. Агульны кошт будоўлі — каля **100 мільёнаў еўра**.

Верагодна, "Кемпінскі" будзе сапраўды функцыянальным і маштабным, але мінчане пакуль не праніклiся любоўю да новага комплексу. Па меркаванні многіх жыхароў сталіцы, у тым ліку прафесійных архітэктараў, новы 11-павярховы гмах можа разбурыць кампазіцыю вакол праспекта. Будынак яшчэ не завершаны, але ўжо, як бачыце на здымках, навісае шэрай хмарай над праспектам Незалежнасці і ракой Свіслач.

У роспачы тыя, хто змагаецца за захаванне гістарычных помнікаў. На месцы будоўлі размяшчалася першая беларуская электрастанцыя, узведзеная яшчэ ў XIX стагоддзі. Будучыя ўладальнікі атэля супакойваюць — будынак разабралі па частках і збіраюцца наноў скласці яго трохі далей ад гістарычнага месца.

А як жа са скверам Янкі Купалы і паркам імя Горкага? Раней яны ўяўляліся адзіным ландшафтам. Калі завершыцца забудова ля цырка, прыродны ансамбль распадзецца на дзве часткі. Дзіцячы парк наогул схаваецца ад вачэй тых, хто будзе ехаць па праспекце Незалежнасці.

Ужо ўспыхнуў скандал з жыхарамі дома №45 па вуліцы Карла Маркса, якія пратэстуюць супраць высечкі дрэў у іх двары. Будаўнікі "Кемпінскага" збіраліся пазбавіцца ад дзесяці каштанаў, каб пракласці камунікацыі да будучага гатэля. Жыхарам дома ўдалося адстаяць сваё права жыць у зялёным двары — Камітэт дзяржкантролю прызнаў, што камунікацыі можна правесці праз тыя ж шляхі, што і да цырка. Між тым пытанне яшчэ не вырашана — прадстаўнікі падрадчыка ўпэўнены, што праўда на іх баку, а значыць, дрэвы ўсё ж такі могуць спілаваць.

Завяршыць будоўлю плануецца ў снежні 2014 года. На плошчы ў 23 тысячы квадратных метраў размесцяцца гатэль на 200 нумароў, канферэнц-залы і SPA-цэнтры, рэстараны. Акрамя таго, у комплексе прадугледжаны офісы і апартаменты.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

«Кемпінскі» — гэта жах

Сусветна вядомы беларускі архітэктар Алег Враб'ёў падчас сваёй грамадскай лекцыі ў Мінску жорстка раскрытыкаваў рашэнне пабудаваць ля цырка комплекс "Кемпінскі".

Алег Вараб'ёў спраектаваў мноства знакавых будынкаў у Беларусі і за яе межамі. Мінскі офіс Беларускай калійнай кампаніі, які стварыў архітэктар, лічыцца адным з самых цікавых у краіне.

Спадар Вараб'ёў, адказваючы на пытанне аб самых непрыгожых будынках Мінска, прызнаўся, што вельмі незадаволены многімі будоўлямі ў сталіцы.

"Ну вось, што адбылося каля цырка? Проста жах, — не стрымліваўся заслужаны архітэктар Беларусі. — *Як з'явіўся гэты будынак? Ад Казлова агляд на тарэц накладваецца на манумент Перамогі... Што адбылося з домам каля Свіслачы? Гэта нонсэнс: такі маленькі кавалачак гісторыі быў у нас і пабудаваць такі эклектычны, з нейкімі "кітайскімі пагадамі" дом... Вы ведаеце, трэба ў архітэктурным асяроддзі пра гэта казаць. Гэта я кажу аб тых будынках, якія знявечылі Мінск. Гэты парк, каля цырка, разрэзалі. Шчыра кажучы, многія архітэктары супраць — вы не думайце, што мы так пляскаем у далоні гэтым будынкам. Я, калі працаваў у Маямі, бачыў, што там кожны дзень на адным з каналаў ідзе перадача аб праектах, якія будуць пабудаваны. У студыю прыходзяць людзі і выказваюць сваё меркаванне, нават простыя грамадзяне прыходзяць, а архітэктар павінен свой праект абараніць. Хацелася б такую практыку і ў нас зрабіць. У нас жа тэлебачанне не вядзе ніякіх падобных дыскусій..."*

Марыя МАЛЕВІЧ.

ЭКАНОМІКА

Не прайшло і паўгода

З 1 чэрвеня тарыфы на электраэнергію для насельніцтва павысіліся на 15,7%.

Мяркуючы па ўсім, новае кіраўніцтва "Белэнерга" пачало выконваць задачы, пастаўленыя перад ім уладай. Прызначаны на гэтую пасаду ў красавіку **Яўген Воранаў** адзначаў, што пастаўлена задача паступова выходзіць на ўзровень сабекошту па аплаце цяпла і электраэнергіі, іншымі словамі, перакласці на плечы спажыўцоў аплату за святло і цяпло ў дамах і кватэрах.

Апошнім разам электраэнергія даражэла ў лютым — на 18%. Калі дабавіць яшчэ 15,7%, то атрымаецца, што менш чым за паўгода святло стала даражэйшым амаль на 34%. Акрамя таго, плацім мы за святло дыферэнцыравана. І ў "ільготныя" кілаваты ўкладваюцца далёка не ўсе.

Вольга ГРЫНЯВІЦКАЯ.

Топ-10 прибыльных белорусских ОАО за 2012 год

№	Компания	Офис	Прибыль, в млн рублей
1	"Беларуськалий"	Солигорск	8.044.273
2	"Нафтан"	Новополоцк	4.132.491
3	Мозырский НПЗ	Мозырь	2.655.645
4	"БелАЗ" — УК холдинга "БелАЗ-Холдинг"	Жодино	1.808.406
5	МАЗ	Минск	1.582.300
6	Банк развития РБ	Минск	1.560.376,3
7	АСБ "Беларусбанк"	Минск	1.201.790,3
8	"Белшина"	Бобруйск	1.161.224
9	"Гомельтранснефть "Дружба"	Гомель	1.075.068
10	"Белагропромбанк"	Минск	1.060.807,2

НЕРУХОМАСЦЬ

Ільготныя кватэры знікнуць з рынку арэнднага жылля?

З 1 чэрвеня забараняецца здаваць кватэры, пабудаваныя з дзяржпадтрымкай, да поўнай сплаты крэдыту і прадаваць іх цягам пяці гадоў пасля гэтага. Адпаведны ўказ падпісаў Аляксандр Лукашэнка.

Як і меркавалася, *"з аднаго года да 5 гадоў павялічваецца забарона на адчужэнне жылых памяшканняў, пабудаваных з прыцягненнем ільготных крэдытаў, у выпадках датэрміновай сплаты крэдыту".*

"Устанаўліваецца таксама забарона на прадастаўленне грамадзянамі жылых памяшканняў на дамову найму жылога памяшкання прыватнага жыллёвага фонду, пабудаваных з прыцягненнем ільготнага крэдыту, да поўнай яго сплаты, за выключэннем выпадкаў, калі здача ўнаём названых жылых памяшканняў дазволена адпаведнымі мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі", — гаворыцца ў каментарыях да ўказа.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы супольна з МУС будуць забяспечваць сістэматычны кантроль за выкананнем новых правілаў.

У выпадку парушэнняў устаноўленага парадку ўказам прадугледжваецца адміністрацыйная адказнасць у выглядзе штрафаў ад 400 тысяч да 3 мільёнаў рублёў.

Ігар ЗАЛЕСКІ.

ПРЯМАЯ РЕЧЬ

Владимир УСХОПЧИК:

«Я ответил на все вопросы литовской прокуратуры»



Генпрокуратура Литвы обратилась в Вильнюсский участковый суд с просьбой признать подозреваемым по делу о событиях 13 января 1991 года у Вильнюсской телебашни еще 30 человек.

"Эти лица, также, как и первые двадцать, в отношении которых Вильнюсский участковый суд уже решил удовлетворить просьбу прокуроров и признал подозреваемыми, являются гражданами России и Беларуси", — говорится в сообщении прокуратуры.

Фамилии этих людей пока не называются.

*Много ли белорусов могут оказаться в статусе подозреваемого? Этот вопрос "Народная Воля" задала бывшему начальнику Вильнюсского гарнизона генералу **Владимиру Усхопчику**, которого литовская прокуратура считает причастным к гибели людей во время штурма вильнюсского телецентра.*

— Даже если я и знаю этих людей, то не буду называть их фамилии — у меня на это есть свои причины, — ответил Владимир Никитович.

Напомню, что 12 лет назад прокуратура Литвы в постановлении о розыске генерала писала: *"Усхопчик Владимир Никитович... используя войска бывшего СССР, захватывал госучреждения и предприятия, участвовал в убийствах жителей Литвы и нанесении им телесных повреждений, похищал оружие, осуществлял разбой, имея целью захватить государственное и общественное имущество"*. В отношении Усхопчика в Литве расследовалось уголовное дело. Два года назад по просьбе литовских правоохранительных органов его в качестве свидетеля допросили в Генпрокуратуре Беларуси.

— Я тогда ответил на все адресованные мне вопросы — их было около 70, — комментирует Усхопчик. — *И сделал это не для того, чтобы оправдаться, а для того, чтобы рассказать, как все было. Считаю, что мне не за что оправдываться. Как литовцы восприняли мои слова — не знаю. Я говорил уже об этом: бывший министр охраны края Буткявичюс в своих воспоминаниях не раз рассказывал, кто готовил всю эту операцию, где и какие советники сидели, кто и из какого оружия стрелял. Офицеры из моего гарнизона по людям не стреляли. Я запретил выдавать им боеприпасы.*

Мне самому этот военный переворот триста лет нужен не был! Я приехал в Вильнюс из Афганистана, мне там очень нравилось — даже хотел там остаться навсегда.

Усхопчик не скрывает — неприятно, что уже больше 20 лет его называют военным преступником. В одном из интервью он рассказывал, что однажды мать спросила у него: *"Сынок, правда, что ты стрелял по людям?"*

— Не преступник я, преступники те, кто развалил Советский Союз, — утверждает генерал. — *Хотя мое имя уже столько лет полощут в связи с этой историей... Конечно, я, как и любой нормальный человек, переживаю. Оставаться равнодушным в такой ситуации — не нормально. Но с другой стороны, столько времени прошло — я уже устал объяснять... Я вообще считаю, что меня и других офицеров, которые отказались стрелять по людям, литовцы еще наградить должны — за то, что не наломали там дров, как в Чечне, Афганистане и других местах, где надо было наводить порядок.*

Это слова человека, к которому литовское правосудие по-прежнему имеет претензии. Каким будет окончательный вердикт — время покажет.

Марина КОКТЫШ.

ИЗ АРХИВА

Ночью 13 января 1991 года при штурме советскими военными подразделениями Вильнюсской телебашни и здания телерадиокомитета погибли 14 человек. 31 июля того же года на таможенном посту Мединикай были убиты семеро сотрудников полиции и таможни, которые охраняли границу тогда еще не признанного Советским Союзом Литовского государства.

По делу о событиях 13 января суд в августе 1999 года вынес приговор — за создание антигосударственных организаций и призывы к насильственному нарушению суверенитета Литвы были осуждены Миколас Бурокявичюс, Юозас Ярмалавичюс, Юозас Куолялис. За первое преступление также осуждены Леонас Бартошявичюс и Станислав Мицкевич. Путчисты обжаловали приговор в Европейском суде по правам человека в Страсбурге, однако суд жалобы отклонил.

Сегодня Генпрокуратура Литвы сообщает о том, что всего к уголовной ответственности намечается привлечь 81 человека: руководителей Компартии, министерств обороны, внутренних дел, КГБ, офицеров, которые участвовали в захвате Дома печати, телебашни, здания Литовского радио и телевидения, заявила прокуратура.

ОТКРЫТЫМ ТЕКСТОМ



Никакой ОМОН не разгонит 200 тысяч человек

Начинает ощущаться приближение следующих президентских выборов. И, чувствуется, кое-кому в очередной раз хочется поучаствовать в "распиле" тех денег, которые неизбежно придут в Беларусь под избирательную кампанию. Не это ли рождает в последнее время "шедевры" и "перлы" политической мысли? Я имею в виду хотя бы заявление Партии БНФ, движения "За свободу!" и компании "Говори правду!" об использовании президентских выборов для проведения некоего судьбоносного референдума.

Что делать порядочным людям в этой сбивающей с толку ситуации, когда деятели во власти и многих оппозиционных структур одинаково хитрят?! Мне, человеку, которого десятки раз арестовывали за организацию акций гражданского неповиновения, представляется уместным такой вариант действий.

Кто хочет искренне использовать следующие президентские выборы в Беларуси для демонтажа нынешнего режима, должны в законном порядке готовить Площадь численностью 200 тысяч человек. Тогда победа демократических сил будет обеспечена! Никакой ОМОН не разгонит 200 тысяч решительных демонстрантов, а лишь спрячется от народного гнева в своих казармах.

Кто из возможных кандидатов в президенты готов к организации 200-тысячной Площади, тот и есть истинно народный и демократический лидер. Остальное все — мышиная возня с целью "распилить" финасовые средства, в том числе из-за границы.

Александр АБРАМОВИЧ,
лауреат правозащитной премии "Хартии-97" в номинации "За личное мужество".

МЕРКАВАННЕ

Як рэфармаваць сістэму аховы здароўя...

Што і казаць, сучасная беларуская сістэма аховы здароўя не надта задавальняе патрэбы насельніцтва ў якасным і эфектыўным лячэнні. Гэта, зрэшты, стала крыху зразумела і беларускім уладам. На сайце Міністэрства аховы здароўя можна азнаёміцца з праектам закона аб унясенні змен і дадаткаў у Закон "Аб ахове здароўя"; перыядычна ў сродках масавай інфармацыі выказваюцца розныя кіруючыя асобы краіны наконт тых або іншых нававядзенняў, што яны нібыта хацелі б бачыць у нашай медыцыне. Але наважыцца на паўнавартасную рэформу сістэмы аховы здароўя беларускія ўлады ніяк не могуць.

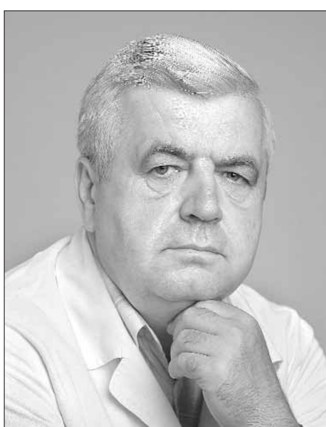
Між тым асновай усіх праблем з'яўляюцца дзве галоўныя прычыны: недастатковае фінансаванне і неэфектыўнае кіраванне галіной. Без пераадолення гэтага ніякія "аптымізацыі" істотных вынікаў не дадуць. Па-першае, цэнтралізаваная вертыкальная сістэма кіравання аховай здароўя ў Беларусі, фундаваная дзяржавай, рэальна не пакідае магчымасцяў для развіцця рэгіянальнай яе палітыкі. Па-другое, у гэтай сістэме дзейнічае вялікая колькасць рознаўзроўневых выканаўцаў, дарэчы, думаючыя і ініцыятыўныя кіраўнікі адчуваюць сябе ў ёй няўтульна. У выніку, нягледзячы на вялікую колькасць начальнікаў, разнастайных праверак, загружанасць практычных лекараў рознымі справаздачнымі формамі, эфектыўнасць кіравання першаснай медыка-санітарнай дапамогай у Беларусі застаецца нізкай. Рэшткавы прынцып фінансавання медыцынскай галіны на ўзроўні менш за 5% ад валавога ўнутранага прадукту не можа сёння забяспечыць якаснае і эфектыўнае медыцынскае абслугоўванне насельніцтва. Гэта звязана найперш з усё большай тэхналагічнасцю, ростам кошту новых сучасных метадаў дыягностыкі і лячэння. Асабліва дрэнна гэта адбіваецца на першаснай медыка-санітарнай дапамозе (*ФАП—амбулаторыя—паліклініка*). На гэтым этапе востра стаіць праблема недастатковай укамплектаванасці медыцынскімі кадрамі, нерацыянальнага іх выкарыстання, адсутнасці зацікаўленасці медыцынскіх работнікоў у якасным паляпшэнні дыягнастычнага і лячэбнага працэсу ў сувязі з нізкай аплатай працы. Так, напрыклад, пры вялікай колькасці лекараў і медыцынскіх сясцёр на душу насельніцтва ў Беларусі толькі 12,4% усіх урачоў і 18% медсясцёр працуюць у сістэме першаснай медыка-санітарнай дапамогі. Гэты паказчык нашмат ніжэйшы, чым у краінах Еўрапейскага Саюза.

У Беларусі самыя высокія паказчыкі ў свеце па ўзроўні шпіталізацыі насельніцтва, па сярэдняй колькасці дзён, якія хворыя праводзяць на лячэнні ў стацыянарах. Прыблізна 30% беларусаў на працягу года лечацца стацыянарна. Для параўнання: у заходніх краінах 85—90 працэнтаў пацыентаў праходзяць амбулаторны курс лячэння. Стацыянарная дапамога больш дарагая, і менавіта яна "з'ядае" вялікую частку бюджэтных грошай. Між тым амбулаторыі і паліклінікі ў нас хранічна недафінансуюцца. На думку спецыялістаў, фінансаванне *стацыянар—паліклініка* аптымальна павінна быць прыкладна ў прапорцыі 60% на 40%, як гэта ёсць у развітых краінах.

З іншага боку, узаемаадносіны *лекар—пацыент* таксама сёння не могуць задаволіць ні медыкаў, ні пацыентаў. У апошніх відавочна завышаныя чаканні ад медыцыны: маўляў, яны павінны зрабіць іх здаровымі пры абсалютным нежаданні клапаціцца аб уласным здароўі. У той жа час назіраецца ўстойлівае зніжэнне аўтарытэту ўрача-практыка. У гэтым вінавата перш за ўсё дзяржава, якая трымае вельмі нізкі ўзровень аплаты працы медыкаў пры відавочна завышаных патрабаваннях да іх.

У нас сёння няма належнай юрыдычнай базы ўзаемаадносін *лекар—пацыент* на выпадак канфліктных сітуацый, не існуе эфектыўнай сістэмы страхавання прафесійнай адказнасці медыкаў, хоць ад памылкі не застрахаваны ніхто. Да таго ж медыкі часта мусяць выконваць функцыі сацыяльных работнікаў-апекуноў і псіхолагаў-дарадцаў. Бывае, што нехта нават выклікае "хуткую дапамогу", бо яму не хапае чалавечага кантакту, а з прычыны такіх неабгрунтаваных выклікаў часам прыходзіцца доўга чакаць дапамогу тым, каму яна сапраўды патрабуецца. Між іншым, напрыклад, у ЗША адзін выклік "хуткай дапамогі" каштуе не адну сотню долараў!

Шмат ёсць прыкладаў, калі ў нас хворыя "мараць" аб групе інваліднасці, усімі праўдамі і няпраўдамі дамагаюцца яе. Штогадовыя абсалютна непатрэбныя накіраванні на МРЭК людзей з усталяванай стойкай стратай працаздольнасці зрабіліся ў Беларусі нормай. У стацыянары часта шпіталізуюцца з даўно вызначанымі хранічнымі дыягназамі і прызначаным у амбулаторных умовах лячэннем хворыя, якія такое лячэнне па тых або іншых прычынах не праходзяць. Не сакрэт, што грамадзяне нярэдка злоўжываюць і выклікам урача на дом.



Да чаго ўсё гэта вядзе? Перш за ўсё да нерацыянальнага выкарыстоўвання і без таго досыць сціплых сродкаў, што прадугледжваюцца бюджэтам на фінансаванне аховы здароўя.

Між тым цяперашняе недастатковае фінансаванне першаснага звяна медыцынскай дапамогі прыводзіць да таго, што на ўзроўні сярэднестатыстычнага раёна сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі, у прыватнасці камп'ютарызацыя медыцынскіх установ, укараняюцца зводьшага толькі на паперы. Не створаны электронныя медыцынскія бібліятэкі, не фарміруюцца электронныя даныя пра хворых, адсутнічае магчымасць завочных кансультацый хворых у абласных установах. Недахоп сучаснага дыягнастычнага абсталявання, а часцяком нават рэактываў у лабараторыях, мае сваім вынікам немалыя чэргі пацыентаў на абследаванне.

Нізкая аплата працы працаўнікоў амбулаторна-паліклінічнага звяна прыводзіць да цякучкі кадраў. Найлепш прафесійна падрыхтаваныя лекары і медсёстры сыходзяць з медыцынскіх установ.

Увядзенне платных медыцынскіх паслуг у такім выглядзе, як яны існуюць сёння, прыводзіць да парушэння норм Канстытуцыі і Закона "Аб ахове здароўя" (у адпаведнасці з артыкулам 5 Закона РБ "Аб ахове здароўя" паняцце даступнай медыцынскай дапамогі ўключае бясплатнае лячэнне ў дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя).

У сувязі з укараненнем платных паслуг у сферы медыцынскага абслугоўвання шмат у якіх выпадках неэфектыўнымі аказваюцца існуючыя механізмы абароны права пацыентаў на бясплатнае медыцынскае лячэнне. У той жа час дзяржаўныя арганізацыі аховы здароўя маюць права аказваць платныя медыцынскія паслугі ў парадку, вызначаным урадам. І выходзіць так, што сённяшняя недасканаласць заканадаўчай базы ў гэтым кірунку прыводзіць да рознačытанняў ва ўсталяванні платнай дапамогі. Многія грамадзяне папросту не могуць дазволіць сабе "купіць" гэтыя паслугі.

"Аптымізацыя" сістэмы аховы здароўя, што ў цяперашні час прапануецца зверху, утрымлівае як пазітыўныя моманты, так і негатыўныя, але ў цэлым гэтая "аптымізацыя" не вырашае асноўных праблем беларускай аховы здароўя. На працягу шэрагу апошніх гадоў тымі, каго беды сучаснай беларускай медыцыны сапраўды хвалююць, не раз уздымалі пытанне аб неабходнасці рэфармавання сістэмы беларускай аховы здароўя і ўносілі канкрэтныя прапановы, якія, аднак, шмат хто проста не хоча пачуць.

Асновай такой рэформы магла б стаць *дэцэнтралізацыя кіравання* медыцынскай галіной і *павелічэнне фінансавання* аховы здароўя да 8% ВУП (у першую чаргу за кошт зніжэння бюджэтных датацый не такім патрэбным звычайным беларусам сфер, як дзяржаўная ідэалогія і прапаганда, прафесійны спорт), *увядзенне страхавога прынцыпу фінанасавання*. Неабходна *вызваліць сістэму першаснай медыцынскай дапамогі ад большасці сацыяльных функцый*, трэба надаваць больш рэальнай увагі *ўкараненню сучасных інфармацыйных тэхналогій*, распрацаваць *дакладныя стандарты па ўсіх відах дапамогі* на кожным узроўні яе аказання, *спрасціць працу з дакументацыяй*, выключыўшы непатрэбныя і неабавязковыя формы справаздачнасці, а таксама ўвесці выразна сфармуляваныя *стандарты ўзаемаадносін лекар—хворы, абавязковае страхаванне прафесійнай адказнасці медыкаў*. Без усяго гэтага, на мой погляд, беларуская медыцына асуджана на павольную, але няўхільную стагнацыю.

Іван ШЭГА,
урач-траўматолаг.

г.Слонім.

БЛІЦ-КАМЕНТАРЫЙ

Калі гораду патрэбны аўтарытэтны доктар...

Іван Іванавіч Шэга належыць да найлепшых урачоў-практыкаў, што працуюць у рэгіёнах Беларусі. Яго медыцынская кар'ера як доктара-хірурга, а пазней і траўматолага, найбольш звязана з горадам Слонімам, дзе ён жыве і працуе з 1980 года, апошнім часам у раённай паліклініцы. Толькі вось некалькі дзён таму ён атрымаў ліст за подпісам галоўнага ўрача бальніцы Юрыя Пяцельскага: "Адміністрацыя Слонімскай ЦРБ паведамляе, што 27 чэрвеня Вы будзеце звольнены ў сувязі з заканчэннем тэрміну кантракта, п.2 арт.35 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь"... Гэта пры тым, што шмат хто са слонімцаў можа сказаць доктару Шэгу толькі словы вялікай удзячнасці.

Здавалася б, Слонімская паліклініка павінна быць зацікаўлена, каб Іван Шэга і надалей заставаўся сярод яе супрацоўнікаў. І яшчэ паўтара месяца таму яму прапаноўвалі кантракт падоўжыць. І раптам усё так рэзка памянялася на працягу некалькіх тыдняў. Напэўна, справа ў тым, што ад пачатку 90-х гадоў Іван Шэга вядомы слонімцам не толькі як урач-прафесіянал. Ён займае актыўную грамадзянскую пазіцыю, не раз балатаваўся на выбарах розных узроўняў, і я ведаю нямала людзей у Слоніме, абсалютна перакананых у тым, што, калі б выбарчыя камісіі ў горадзе фарміраваліся... не так, як яны цяпер фарміруюцца, Іван Шэга ужо некалькі тэрмінаў быў бы дэпутатам беларускага парламента.

Знаходзячыся ў Партыі БНФ, Іван Шэга стаў асобай, якая сапраўды здолела аб'яднаць актывістаў практычна ўсіх дэмакратычных партый і рухаў Слонімшчыны. Сотні людзей менавіта з яго чынным і ініцыятыўным удзелам штогод ладзяць мерапрыемствы да Дня Волі, да гадавін Чарнобыльскай катастрофы, ушаноўваюць памяць беларусаў Гродзеншчыны, што загінулі за Беларусь у шматлікіх войнах і паўстаннях.

Безумоўна, Івана Іванавіча даўно і моцна турбуе стан беларускай сістэмы аховы здароўя: яго артыкулы на гэтую тэму не раз змяшчаліся ў мясцовай прэсе. На мой погляд, думкі Івана Шэгі наконт магчымасцей рэфармавання нашай сістэмы аховы здароўя павінны зацікавіць і чытачоў "Народнай Волі", і чыноўнікаў ад медыцыны. Маю асцярожную надзею, што публікацыя нататак Івана Шэгі неяк паўплывае на слонімскае медыцынскае начальства, прымусіць яго яшчэ раз добра падумаць пра тое, што для іх важней: надалей мець у горадзе доктара з непахісным аўтарытэтам (а Шэга ўжо атрымаў прапановы работы з іншых гарадоў), ці спрабаваць дагадзіць дамарослым ідэолагам. Якія, дарэчы, лячыць людзей не ўмеюць...

Лявон БАРШЧЭЎСКІ.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Ці прыйдзе з часам «тыдзень мяса»?

Мінгарвыканкам прыдумаў акцыю "Беларускія тыдні". Кожны тыдзень у дзяржаўных крамах часова таннеюць якія-небудзь прадукты: малако, сыр, тварог і г.д.

Здавалася, што нейкі злыдзень
Пусціў пагудку спадцішка:
У горадзе наступны тыдзень
Названы "тыднем малака".
Ажыятаж узнік здаровы:
"Не будуць цэны, як раней,
Прадукт, здабыты ад каровы,
Купляцьмем удвая танней!"
Яніна, як пачула гэта,
У ладкі пляснула ажно.
Яна — шматдзетная кабета,
Канца нястачам не відно.
Жыве ў нішчымніцы, убога,
Таму на ўліку кожны грош.
Хоць эканоміі нямнога
На танным малацэ, ды ўсё ж...
Пабегла з раніцы Яніна
Купляць "халяву"-малако.
Ды толькі ўжо ля магазіна
Стаялі людзі талакой:
Бабулька з кіем, дзед з кульбакай,
Дзяцюк даволі малады...
І нат са сметніцы сабака
За ўсімі ўслед прыбег сюды.
Такі натоўп, чарга такая,
Як быццам горад збегся ўвесь.
Той падціскае, той таўхае —
Хоць у сярэдзіну не лезь.
У той чарзе — куды падзецца? —
Яніна правяла паўдня,
Бо трэба ж нешта есці дзецям
(А іх жа цэлая гайня).
Наступны тыдзень быў — смятаны.
І зноў узнік ажыятаж.
Казалі, каштавацьме танна —
На пяць адсоткаў зніжка аж.
Да магазіна ўжо Яніна
Пайшла не ранкам, а ўначы.
"Быць першаю ў чарзе павінна,
Бо людзі спяць яшчэ ж, лічы, —
Яніна гэтак разважала, —
З пабудкі ранняй будзе толк".
Аднак на справе толку мала,
Бо зноў каля дзвярэй натоўп.
Прынамсі, гордая сабою
Яніна ў рэшце рэшт была:
Яна купіла, хоць і з "боем",
Смятану дзецям да стала.
За тыднем тыдзень мінавалі...
Ператрываўшы зноў чаргу,
"Паплаваўшы" ў людское хвалі,
Купіла дзецям тварагу.
Як аб'явілі "тыдзень масла",
Прыджгала многа дзецюкоў,
Дык каля крамы ледзь не "згасла" —
Заціснулі з усіх бакоў.
Затым быў "тыдзень маргарыну",
Які збяднелым толькі й мець.
Бабулькі бедную Яніну
Гурмой не затапталі ледзь.
І ўжо чаканаю парою,
Як тыдзень наступіў яец
І ламануўся люд гарою,
Дык, думала, прыйшоў капец...
Вось так трымаецца патроху,
Па "тыднях" і жыве яна:
То на гурках, то на гароху —
Дыктуе рацыён цана.
Яніна спадзяецца: з часам
(О, як чакае гэты час!)
Нарэшце прыйдзе "тыдзень мяса".
Калі не мяса — хоць каўбас...

* * *

Хвалюе розум мой пытанне:
Ці дачакаемся пары,
Калі хоць раз у год настане
Дзень адмысловы —
"Дзень ікры"?

З ПІСЬМА

Па цане турэцкай

На мінскіх рынках з'явіліся беларускія клубніцы. Турэцкія, грэчаскія ўжо тыдні тры прадаюцца. Па 50 тысяч за кілаграм. Але такія прыгожыя: буйныя, ягадка да ягадкі. І смачныя. Ад такіх ягад, як кажуць, і смецця няма. Купіш і з'ясі з задавальненнем.

А што нашы, айчынныя, не завезеныя здалёк самалётам? Саступаюць замежным ягадам па ўсім. І па цане — 1 кілаграм каштуе 45 тысяч. І па якасці — усе клубніцы звалены ў скрыню ўперамешку з пяском, прычым дробныя разам з буйнымі. І на смак кіслыя. За такія 45 тысяч — гэта занадта. Канкурэнцыі з замежнай яны не вытрымліваюць. І ўвогуле — адкуль такая цана?!

Ганна МАЦУЛЕВІЧ.

Мінск.

Улады эканомяць на малых вёсках?

У шмат якіх вёсачках, якія месцяцца ў курортнай зоне нашай краіны, не гараць ліхтары. У курортным пасёлку Нарач (былая Купа) і ў вёсцы Нарач (былая вёска Кабыльнік) ліхтары гараць, а вось маленькім вёскам не пашчасціла. Цікава: гэта новаўвядзенне нарачанскіх мясцовых улад, ці такая практыка распаўсюджана ў іншых рэгіёнах краіны? Асноўны кантынгент санаторыяў і дамоў адпачынку — гэта расіяне. У іх таксама летам позна ўвечары лепш не выходзіць з хаты?

Сяргей ТАРАСАЎ.

Мядзельскі раён.

ФОТАФАКТ

Майскія баравікі

Чатыры кошыкі баравікоў у апошні дзень вясны сабраў 31 мая жыхар Мядзела Мікалай Русаковіч.

"Першы раз у жыцці вясной баравікі збіраў: сапраўднае веснавое дзіва! — расказаў журналістам заўзяты грыбнік. — 28 мая паехаў ў лес венікі вязаць. Дай, думаю, пахаджу па грыбных мясцінах, можа, якую лісічку знайду. А там — баравікі! Ды і шмат разам сядзіць... Гэта баравікі-каласавікі. Яны з'яўляюцца, як жыта ў колас пойдзе. Яшчэ як пад стол хадзіў, збіраў такія. Звычайна на пачатку ліпеня збіраў каласавікі, а тут во як рана выскачылі. Каб мне хто сказаў, не паверыў бы. І як людзям гавару — не вераць. А ўжо як пакажу, у далоні пляскаюць".



Фота: rh.by

З НАТУРЫ

Старая пласцінка

Усе, хто ведаў Васіля Зіновіча, справядліва лічылі, што ён чалавек абачлівы і практычны. Некалі, яшчэ пры Саюзе, усімі праўдамі і няпраўдамі атрымаў чатырохпакаёвую кватэру, хоць сям'я была невялікая: сам, жонка Ванда і сын Саша. Міма рук Васіля нічога не праплывала: працуючы столярам у райбыткамбінаце свайго гарадка Вярбінск, ён ледзь не кожны дзень валок дадому ўсякія дэталі для мэблі, добра, што жыў непадалёку. Потым усё гэта перапраўлялася ў гараж, пры якім была невялікая майстэрня. Сабраныя, так бы мовіць, з левых дэталяў сталы і крэслы паціху прадаваў, заўсёды меў жывую капейку. Не раз папракаў Ванду, якая працавала медсястрой у паліклініцы:

— Карысці з таго, што ты вучылася, а цяпер карпееш над паперамі, бегаеш па кватэрах, дзе ёсць хворыя, дагаджаеш ім, лечыш. У лепшым выпадку шакаладку ў кішэню сунуць, а так і гэтага не дачакаешся. Калі ў чалавека няма пабочнага даходу, то такі ён і чалавек.

Ванда на гэта нічога не казала, ведала: Васіля не пераканаеш, бо ён быў на рэдкасць цвердалобы.

Калі іхні сын скончыў у Мінску інстытут і працаваць вярнуўся ў свой гарадок, то ледзь не на другі дзень аб'явіў, што будзе жаніцца. У жонкі маецца браць настаўніцу пачатковых класаў, з якой ужо даўно сустракаецца і яны, маўляў, чакаюць дзіця.

— Ну, во які сюрпрыз! — з насмешкай сказаў бацька. — Як у той прымаўцы: "Яшчэ поле не аралі, а ўжо ўсходзіць жыта". Вяселля не было, а ўжо жывот расце. Ды і што гэта за спецыяльнасць такая — настаўніца пачатковых класаў. Будзе бедная, як мыш касцельная. Ну, чыста твая маці. Ні левага даходу, ні хабару.

— Не слухай яго, сынок, — сказала на гэта Ванда. — Не ў грашах шчасце.

— Пустадомкі! — узлаваўся Васіль. — Не ў грашах, кажаш? А жыць будзем нібы ў церамку, усе разам? Не, сынок, можа, ты мяне і асуджаеш за сквапнасць, але я табе на вяселле гэту кватэру падару. А мы з мамай купім сабе якую двухпакаёўку. Хопіць для старых.

Кватэру яны купілі ў чатырохпавярховым доме. Другі паверх, лоджыя. Усё як трэба. Адзін клопат: над імі жыла адзінокая бабулька, старая інтэлігентка, якая вельмі любіла класічную музыку. А Васіль жа розныя там оперы-сімфоніі цярпець не мог. Бабулька на сваёй радыёле — падумаць толькі, захавала яшчэ такі антыкварыят! — з ранку да вечара круціла розную класіку. І самы пік гэтых канцэртаў прыходзіўся на вечар, калі трэба было класціся спаць. Праўда, у кватэры Зіновічаў тая музыка не вельмі была і чуваць, іншы б змаўчаў і ўвагі не прыдаў, але ж трэба ведаць Васіля.

— Ты, старая карга, калі заткнешся са сваімі сімфоніямі!? Вушы мне рэжа, на нервы дзейнічае!

— То я ж нямоцна... На самы маленькі гук паставіла. Меней ужо не магу... Разумееце, музыка — маё жыццё, я амаль чатыры дзесяцігоддзі выкладала яе ў музычнай школе...

— Я папярэдзіў! — як каменем кінуў у бабульку Васіль і пашлэпаў уніз па лесвіцы.

Міналі дні. Бабулька па-ранейшаму круціла сваю старую пласцінку. Тады Васіль прынёс з майстэрні перфаратар, нейкую непатрэбную дошку і пачаў наладжваць свае "канцэрты". Стараўся гэта рабіць позна вечарам, каб больш насаліць бабульцы.

— Вытуру яе адсюль, вось пабачыш! — не раз казаў жонцы.

— Пабойся Бога! Навошта так здзекавацца са старога чалавека, грэх на душу браць?

— Няма ніякага граху! Павыдумлялі папы ды старыя бабы!

Не прайшло і месяца, як Васіль, ідучы з работы, з радасцю ўбачыў: нейкія людзі носяць у грузавік небагатыя пажыткі яго старой суседкі.

— Выкурыў-такі я гэту клячу! — з радасцю паведаміў жонцы. — Будзе ў іншым месцы круціць сваю старую пласцінку.

— Нічога добрага ты не зрабіў... — з сумам сказала Ванда.

— Усё! Тэма закрыта! — невядома чаго ўзлаваўся муж.

Яшчэ праз пару дзён у кватэру суседкі засяліўся новы гаспадар. Васіль убачыў яго, калі разам выносілі смецце. Аднаго выгляду хапіла, каб па спіне дружнай чародкай пабеглі мурашкі: вялікі твар, рукі нібы шуфлі, якімі дворнікі расчышчаюць снег.

Калі Васіль сутыкнуўся з ім на лесвіцы і не саступіў убок (а ён, трэба сказаць, нікому не саступаў), то новы сусед так садануў пад дых, што нябога нібы ў космасе апынуўся, у беспаветранай прасторы. Толькі зяхаў як рыба, якую выкінулі на бераг.

— Я павінен першым прайсці, а ты павінен стаяць збоку і чакаць! — жалезабетонным голасам прамовіў сусед. — Калі не дайшло, магу паўтарыць яшчэ раз, больш даходліва.

— Дайшло, дайшло... — хуценька пралепятаў Васіль і падумаў, што бабулька з яе сімфоніямі ды операмі ў параўнанні з гэтым чалавекам была проста анёлкам.

Гэта быў толькі пачатак. Вечарам у кватэру над Зіновічамі сабраліся сябры суровага чалавека, відаць, абмываць пакупку, бо што называецца, да самых пеўняў там стаяў грукат і тупат, раўла такая музыка, што, здавалася, зараз абрынецца не толькі столь, але і сцены.

Ванда абвязала ручніком галаву і так прасядзела на ложку ледзь не да світання. А Васіль, калі ўжо не было сілы трываць, набраўся храбрасці і пайшоў да суседа, хацеў пагутарыць, павучыць культуры паводзін.

Пазваніў у дзверы. Яму доўга не адчынялі, відаць, за музыкай не чулі. Калі ж адчынілі, на парозе з'явіўся сусед.

— Вы тут цішэй! Як не перастанеце, то я ў міліцыю пазваню!

Ён бы яшчэ нешта казаў, палохаў, але раптам атрымаў такі ўдар у сківіцу, што адляцеў да сцяны і заліўся крывёю, выплюнуў выбіты зуб.

— Тут табе і міліцыя, і пракурор, і суддзя, лох няшчасны! У мяне чатыры ходкі, нядаўна адкінуўся пасля чарговай, і што, па-твойму, я адцягнуцца не маю права? Заглухні і сядзі як мыш пад венікам, а то наогул без зубоў застанешся! — ён з грукатам зачыніў дзверы.

Калі Васіль вярнуўся дадому, жонка, убачыўшы яго разбіты твар, з горыччу прамовіла:

— А ты казаў, няма граху... Ён, нібы бумеранг, вяртаецца: ты пакрыўдзіў бабульку-суседку, а гэты чалавек пакрыўдзіў цябе.

Цяпер Васіль шукае абмен, днём і ноччу марыць з'ехаць з гэтай кватэры...

Леанарда ЮРГІЛЕВІЧ.

Дзятлаўскі раён.

P.S. *Імёны людзей і назва населенага пункта зменены.*

Народная Воля
http://www.nv-online.info
4 ЧЭРВЕНЯ 2013 г.

ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ

Елизавета II: 60 лет на троне

Великобритания отмечает 60-летие пребывания на троне Елизаветы II. Специальная торжественная служба пройдет в Вестминстерском аббатстве 4 июня.

Елизавета II стала наследницей во многом случайно — ее дядя, король Эдуард VIII, отрекся в 1936 году от престола в пользу ее отца, Георга VI. Последний умер 6 февраля 1952 года. В связи с трауром коронацию перенесли на год. Церемония прошла в Вестминстерском аббатстве в присутствии более чем 8 тысяч гостей. Елизавете II было всего 27 лет.

Британия — конституционная монархия, поэтому Елизавета II царствует, но не правит, являясь символом государственности и национального единства.

Международная биеннале искусства открылась в Венеции

Это крупнейший форум современного искусства, собирающий художественную элиту со всего мира. В этом году в биеннале участвуют 88 стран, причем впервые открыт павильон Ватикана.

Узбекистан: врачей нет — все ушли на сбор хлопка

В Узбекистане началась подготовка к очередному сбору хлопка, а это значит, что всем больным людям в спешном порядке нужно решать проблемы со здоровьем и запасаться медикаментами, так как с сентября по декабрь все врачи государственных медицинских учреждений будут помогать стране собирать “белое золото”.

По словам директора узбекско-германского форума по правам человека Умиды Ниязовой, медицинские работники больниц и поликлиник нескольких областей Узбекистана уже мобилизованы на прополку хлопковых полей.

Это означает, что, как и в прошлом году, правительство Узбекистана приказало всем работникам бюджетных организаций ехать на сбор хлопка под угрозой увольнения.

«Арабская весна» в Турции?

После недолгого затишья участники акций протеста снова заполнили площадь Таксим в Стамбуле. Антиправительственные манифестации здесь вспыхнули после жесткой реакции полиции на демонстрации против вырубки деревьев в парке Гези — одном из немногих зеленых уголков Стамбула.

В последние дни, отмечают наблюдатели, люди выплескивают свое возмущение деятельностью премьера Эрдогана, призывая последнего уйти в отставку. Протесты, ставшие крупнейшими в Турции за последние годы, проходят не только в Стамбуле, но и в столице Анкаре, а также Адане, Измире и других городах.

1 миллиард долларов Африке от Японии

В ближайшие пять лет Япония выделит 1 млрд долларов в порядке оказания гуманитарной помощи и содействия экономическому развитию стран Северной Африки. Средства будут также использованы для укрепления безопасности и финансирования антитеррористических операций. Премьер-министр Японии Шинзо Абе объявил об этом на Международной конференции по проблемам развития Африки, организованной в городе Йокогама, к югу от столицы страны.

Эти средства являются частью программы финансовой помощи правительствам и частным секторам стран, на которую выделено 32 млрд долларов.

Верховный суд Египта признал незаконными выборы в контролируемую исламистами верхнюю палату парламента страны

Однако суд постановил, что этот орган не будет распущен до новых парламентских выборов. Верховный конституционный суд также признал законными выборы в совет, написавший новую Конституцию Египта. Дата новых выборов пока не назначена, но ранее президент Мохаммед Мурси заявил, что они могут состояться в октябре.



Чрезвычайное положение в Чехии

Премьер-министр Чехии Петр Нечас объявил чрезвычайное положение на большей части территории страны. Одновременно глава правительства распорядился выделить 300 миллионов крон на самые срочные нужды при ликвидации последствий наводнения.

Наводнения в Германии, Австрии, Швейцарии и Чехии стали следствием многодневных проливных дождей. Из берегов вышли крупные и малые реки. Есть погибшие и пропавшие без вести.

В Праге закрыты восемь станций метро. Эвакуирована одна из пражских больниц. Затоплены подвалы и первые этажи многих жилых домов, общественных учреждений.

ЧУЛІ?

У Празе нарадзіліся пяць блізнят

У мінулую нядзелю ў Празе ўпершыню ў гісторыі Чэхіі нарадзіліся пяць блізнят — чатыры хлопчыкі і дзяўчынка. У іх невялікія праблемы з дыхальнай сістэмай, таму дзеці змешчаны ў інкубатар.

Урачы заявілі, што 23-гадовай маці і немаўлятам нічога не пагражае.

Роды праходзілі з дапамогай кесарава сячэння на 31-м тыдні цяжарнасці і працягваліся амаль гадзіну. Кожны з нованароджаных у сярэднім важыць 1200 грамаў.

Гэта ўжо другія роды Аляксандры Кіновай. Пяць гадоў таму яна нарадзіла сына Антонія. *„Я не чакала пяцёра дзяцей. Я толькі хацела, каб наш пяцігадовы сын меў сястрычку”,* — сказала жанчына журналістам.

Бацькі блізнят па нацыянальнасці цыганы. Яны паходзяць з 9-тысячнай мясцовасці Міловіцэ ў цэнтральнай частцы Чэхіі.

Улады ў Міловіцах абяцалі сям’і даць большую кватэру і аплаціць паслугі другой нянькі, бо першую, паводле закона аб ахове здароўя, сям’я атрымае бясплатна.

Нараджэнне пяцярых блізнят здараецца раз на 41 мільён родаў.

КІЕЎ—БРУСЕЛЬ

Інтэграцыя Украіны ў ЕС пад пытальным знакам

Рашэнне Украіны далучыцца да Мытнага саюза з Расіяй выклікае занепакоенасць Бруселя і можа паставіць пад пагрозу заключэнне пагаднення аб асацыяцыі з Еўрапейскім Саюзам.

Віцэ-старшыня Еўрапейскага парламента Яцэк Пратасевіч тлумачыць, што часткай дамовы з ЕС з’яўляецца пагадненне аб свабодным гандлі, адкуль вынікаюць канкрэтныя абавязацельствы Украіны ў дачыненні да супольнасці. Тым часам Кіеў будзе выконваць рэкамендацыі Масквы.

“Няма ніякіх сумневаў, што агульнае стаўленне да Украіны мяняецца. Падпісанне дамовы з Мытным саюзам і зняволенне Юліі Цімашэнка даюць моцныя аргументы праціўнікам асацыяцыі Украіны ў Еўрапейскі Саюз”, — сказаў Яцэк Пратасевіч.

У СУСЕДЗЯЎ

У Літве забароняць аборты?

Літоўскі парламент толькі двума галасамі перавагі падтрымаў законапраект аб забароне абортаў. Адбылося першае чытанне праекта, які прапанавала Выбарчая акцыя палякаў Літвы (AWPL).

Далейшая праца над ім будзе праходзіць у парламенцкіх камісіях:

у Сейм праект будзе перададзены паўторна восенню. Тады адбудзецца канчатковае галасаванне.

У адпаведнасці са згаданым праектам, урач можа правесці аборт толькі ў тым выпадку, калі існуе пагроза жыццю або здароўю жанчыны, або калі ёсць дастаткова доказаў таго, што жанчына зацяжарыла ў выніку згвалтавання. Аборт можа быць праведзены толькі да 12 тыдняў цяжарнасці.

Упершыню гэты праект Выбарчая акцыя палякаў Літвы запрапанавала ў 2005 годзе. Тады закон не быў прыняты.

Тым часам Літоўская асацыяцыя жанчын сацыял-дэмакратак звярнулася да дэпутатаў з патрабаваннем адхіліць прапанаваны законапраект. Асацыяцыя пераконвае, што „забарона абортаў парушае Еўрапейскую канвенцыю па правах чалавека, абавязацельствы якой Літва прыняла выконваць”.

У цяперашні час у Літве закон дазваляе рабіць аборты да 12 тыдняў без якіх-небудзь умоў. Кожны год у гэтай краіне праводзіцца каля 10 тысяч абортаў.

ХОДЯТ СЛУХИ

Где сейчас Людмила Путина?

Корреспондент Times Тони Халпин попытался ответить на вопрос о нынешнем положении супруги президента России Людмилы Путиной. Во время Пасхального богослужения все отметили, что Владимир Путин пришел без нее. Жену президента не видели на публике с момента возвращения Путина в Кремль год назад.

“Были опубликованы десятки фотографий Путина после его возвращения в должности президента на третий срок, но ни на одной из них нет его супруги. Незаметно прошел ее 55-й день рождения в январе. Исключением стало странное сообщение главы Чечни Рамзана Кадырова в микроблоге Twitter, поздравившего “первую жену” президента Путина. Эти слова вновь возродили слухи о статусе бывшей олимпийской чемпионки Алины Кабаевой, которую, несмотря на опровержения Путина, считают его любовницей”, — пишет Халпин.

А в России множатся предположения о том, что происходит с браком Путиных. В июле ему исполнится 30 лет. Станут ли они специально появляться на публике вместе, чтобы показать свое единство, как это было во время государственной переписи населения в 2010 году, когда у Людмилы Путиной не было обручального кольца, а Владимир Путин явно ее игнорировал, уделяя больше внимания своей собаке Кони? Россияне не знают, где живет их первая леди и чем она занимается. При этом знающие люди говорить об этом боятся, отмечает корреспондент.

Незнание порождает слухи. По некоторым из них, Путина была сослана в монастырь или укрыта в Санкт-Петербурге или на даче Путина. Есть такие, кто полагает, что у бывшей стюардессы началась депрессия, когда она узнала, что ее супруг может оставаться у власти до 2024 года. По мнению других, Путин решил вернуться к традиции советских лидеров, жены которых не появлялись на публике, пишет газета.

Наблюдатели считают, что о разводе речи быть не может, потому что такой шаг будет принят в штыки православными сторонниками президента. Появились слухи, что Путин ждет от Кабаевой, отметившей в этом месяце свое 30-летие, второго ребенка. Сам Путин отрицает все предположения о связи с ней, сообщает Халпин.

ФОТООКНО

«Газпром» почуял запах угля в Европе

По мнению “Газпрома”, российский газ останется конкурентоспособным в Европе. И сланцевый газ европейцам не поможет. “Никто не сомневается в том, что в Европе себестоимость добычи сланцевого газа будет существенно выше, чем в США”, — подчеркнул зампред концерна “Газпром” Александр Медведев.

При этом он отметил, что использование угля в последние годы сделало Европу лидером по выбросам углекислого газа. Будучи недавно во Франции, Медведев “ощущал запах угольной пыли”.

Но председатель правления компании Concern General Invest Андрей Никитюк отмечает, что наличие альтернативного “сланцевого” предложения должно будет переориентировать интересы европейцев в сторону более доступного газа из США. “Что бы ни говорил “Газпром”, но в ближайшее десятилетие газовый рынок Европы претерпит существенные изменения, — уверен он. — В этой связи уже сейчас компания должна делать выводы и постепенно снижать цены в своих контрактах с европейскими компаниями”.

ВЕРНИТЕ ЭВЕРЕСТ АЛЬПИНИСТАМ!

Драка за облаками

60 лет назад, когда новозеландец Эдмунд Хиллари и непалец Тенцинг Норгей в составе британской экспедиции 1953 года впервые поднялись на самую высокую точку планеты, сама мысль о том, что восхождения будут поставлены на конвейер, а на высоте почти 9 километров вскоре будут образовываться гигантские пробки, казалась абсурдной.

Сейчас всерьез ведутся разговоры о том, чтобы прибить лестницу на единственном скальном участке под вершиной — так называемой Ступени Хиллари, где сейчас может пролезть только один человек, пока остальные мерзнут и теряют драгоценное время в очереди — к вершине или на спуск.

“Приключение исчезло, восхождения больше нет”, — воскликнул в прошлом году альпинист Ральф Дуджмовиц, автор фотографии гигантской простирающейся на сотни метров пробки к вершине Эвереста. Тогда Дуджмовиц, пытавшийся совершить восхождение без дополнительного кислорода, вынужден был из-за плохого самочувствия повернуть назад.

В этом году 60-летний юбилей первого восхождения был испорчен дракой между одними из лучших на сегодняшний день альпинистами Симоне Моро и Ули Штеком и проводниками-шерпами, работающими на коммерческие экспедиции.

Шерпы провешивали на высоте 5600 метров страховочные веревки, а альпинисты, не нуждавшиеся в них, хотели пройти наверх. Проводникам это не понравилось, завязалась потасовка, в адрес друг друга посыпались оскорбления, в ход пошли кулаки, полетели камни.

Альпинисты вынуждены были прервать восхождение и покинуть базовый лагерь. Итог неутешителен: 60 лет спустя после первого восхождения опытные альпинисты все чаще задаются вопросом, не обесценили ли гору массовые забеги коммерческих экспедиций. Жадность турфирм, организующих восхождение, большие деньги и амбиции постепенно убирают из горного коктейля, называемого Эверестом, альпинистскую составляющую. Восходители надевают кислородные маски и медленно “идут к своей мечте”, не задумываясь о том, что в кислородной маске ты никогда не будешь стоять на вершине мира, а на два километра ниже.

На вершине нет и трети того объема кислорода, к которому мы привыкли, и воздух там настолько разряжен, что если высадить туда неподготовленного человека, он потеряет сознание через пару минут и вскоре умрет.

На Эвересте, на высоте выше 8 тысяч метров, начинается так называемая “зона смерти”, так как в воздухе содержится всего треть того количества кислорода, который присутствует в атмосфере на уровне моря.

С ростом числа коммерческих экспедиций стираются границы, истинный дух восхождения выветривается в погоне за призом. Если в прошлом гору “покоряли”, то теперь “берут силой”, альпинизм уступил место туризму.

МИРОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ

Роботы-убийцы могут изменить картину будущих войн

Войны с применением беспилотных летательных аппаратов (БПЛА) уже стали реальностью. Боевые действия с участием роботов— дело ближайшего будущего.

Не так давно американские ВВС продемонстрировали БПЛА X-47B, по форме напоминающий наконечник стрелы, который способен выполнить боевую задачу без всякого участия человека.

Уже давно существуют ракетные системы типа “Патриот”, которые распознают и ведут цель в автоматическом режиме.

Осталось сделать всего несколько шагов к созданию полностью автономного боевого робота, который возьмет на себя многие функции человека и полностью изменит наши представления о современной войне.

В лаборатории Института технологии в Атланте, штат Джорджия, профессор Хенрик Кристенсен испытывает прототип такого робота, который предназначен для обнаружения повстанцев, действующих партизанскими методами.

Исследования Кристенсена и возглавляемой им группы инженеров финансируются известной оборонной корпорацией BAE. Цель проекта — создание робота, способного произвести исследование местности, на которой укрывается противник, нанести на карту возможные места его сосредоточения и собрать другую информацию, которая поможет людям в разработке боевых планов.

Как саранча

Эти роботы не несут вооружения, их целью является сбор разведывательной информации. Однако в профессиональной литературе активно обсуждается возможность создания вооруженных роботов, которые будут вести себя подобно саранче или другим насекомым. Они должны объединяться в огромный рой при появлении противника и набрасываться на него подобно тому, как муравьи атакуют свою жертву. Каждое такое устройство должно обладать небольшой боеголовкой или использовать кинетическую энергию удара.

Пит Сингер, специалист по будущим военным технологиям в Институте Брукингса в Вашингтоне, считает, что появление на поле боя боевых роботов поднимает фундаментальные вопросы.

“Время от времени в истории боевой техники наступает момент, когда появляется нечто, что приводит к полному изменению ситуации, — говорит он. — Например, так было с порохом, так было с пулеметом, атомной бомбой, компьютером. И боевые роботы могут стать такой революционной технологией”.

“Это означает, что с их появлением изменится все — начиная с тактики, применяемой на поле боя, до организации войск, не говоря уже о вопросах политики, этики и права”, — считает эксперт.

Джоди Уильямс, американка, которая получила в 1997 году Нобелевскую премию мира за организацию кампании в пользу запрета противопехотных мин, полагает, что автономные боевые системы, разрабатываемые сейчас, со временем превратятся в смертельно опасное оружие.

Смертельное оружие или «этический контролер»?

Она подчеркивает, что такие нейтральные термины, как “автономные боевые системы”, являются обманчивыми и от них нужно отказаться. “Мы предпочитаем называть их роботами-убийцами, потому что именно в этом состоит их задача. Когда я впервые услышала о них, я пришла в ужас от мысли, что люди могут создавать машины, единственной целью которых является убийство”, — говорит нобелевский лауреат.



Робот-разведчик и боевой робот.

Но вот профессор Рональд Аркин из Института технологии в Атланте придерживается иной точки зрения. Он является автором концепции боевой системы, управляемой так называемым “этическим контролером”. Такой робот будет запрограммирован таким образом, что он будет обязан следовать принципам международного права и правилам ведения боевых действий.

“Все поднимают руки к небу и ужасаются - роботы-убийцы, роботы-злодеи! — говорит профессор. — Но сейчас жестокости совершаются людьми, действующими на поле боя. Они являются неизменным спутником всех войн с начала истории”.

Аркин считает, что именно технические средства позволят снизить число потерь среди мирного населения, оказавшегося в зоне боевых действий.

Существует также другой аспект ведущихся сейчас дебатов, который способен повлиять на будущее программ по разработке боевых роботов.

Боевые роботы и вопросы этики

Дело в том, что, хотя США относятся к числу лидеров в этой области, такая ситуация, как подчеркивает Пит Сингер, не может длиться вечно.

“Помимо США существует еще 76 стран, которые ведут программы по разработке боевых роботов, — указывает ученый. — Уже сейчас можно купить за пару сотен долларов беспилотный аппарат, который два года назад был засекречен. Речь идет о технологиях, распространяющихся в глобальных масштабах, причем весьма быстро”.

Примером этому служит практика применения беспилотных аппаратов для нанесения точечных ударов по выбранным заранее целям, в том числе и людям. Операции по ликвидации при помощи них боевых командиров или повстанческих лидеров вызывают дебаты в прессе и обществе.

С распространением боевых роботов эти дебаты неизбежно сместятся в область этических принципов их применения.

Нобелевский лауреат Джоди Уильямс готовится развернуть международную кампанию по введению запрета на разработку боевых роботов. “Если исследования, разработка и в конечном итоге применение таких машин будут продолжаться, вся картина войны изменится ужасающим образом”, — считает она.

Профессор Рональд Аркин не согласен с такой оценкой.

По его словам, введение такого запрета без оценки того, могут ли боевые роботы снизить потери среди гражданского населения, игнорирует интересы тех, кто становится жертвами войн с участием человека.

Джонатан МАРКУС, военный обозреватель Би-Би-Си.

ПЕРСОНА

Святар-асветнік

25 пытанняў ксяндзу-пробашчу, які ездзіць на веласіпедзе, ходзіць пешшу ў пілігрымку 100 кіламетраў і лічыць аздараўленчае галаданне — чысты пост — тэстам на атэстат духоўнай сталасці

Чырвоны касцёл у Мінску — Касцёл Св. Сымона і Алены — заўсёды быў месцам знакавым, і задоўга да таго, як вернікі вярнулі яго ва ўлонне хрысціянскай царквы. Трагічная прадгісторыя стварэння — у памяць аб маленькіх дзецях; месца размяшчэння — самая цэнтральная з усіх плошчаў сталіцы; ну і, вядома, яго архітэктурныя вартасці — строгасць і элегантнасць адначасова. Вядома, настаяцелем такога касцёла не мог быць чалавек пасрэдны.

Але яго настаяцель — ксёндз-магістр ***Уладзіслаў ЗАВАЛЬНЮК*** *— не проста таленавіты святар, які ўмее асвятліць душу хрысціянскім словам. Ён яшчэ і сапраўдны асветнік, бачная фігура ў сучасным грамадскім жыцці. За чалавека пан ксёндз змагаецца ўсімі даступнымі сродкамі: з амбона храма, выступаючы на радыё, а таксама сваімі таленавітымі кнігамі. Яго двухтомнік пра здаровы лад жыцця — "Не адзіным хлебам" — вытрымаў чатыры выданні! Галоўная думка працы: людзі, не забівайце сябе "чревоугодием". Будзьце шчаслівымі — імкніцеся да ўстрымання ў ежы. Вось-вось выйдзе з друкарні новая кніга "Другое прышэсце посту". Ксёндз Завальнюк актыўны прапаведнік аздараўленчага галадання, аздараўленчай тэрапіі. І паверце, яго дар перакانання нават у гэтым пытанні настолькі моцны, што можа ўскалыхнуць самога лянівага і прапашчага.*

1. — Спадар ксёндз, вашы кнігі пра аздараўленчы пост, пра лячэбнае галаданне вельмі папулярныя. Ды і напісаны яны таленавіта, я нават сказала б, з запалам. А вось ці ёсць у вас апаненты, навуковыя праціўнікі вашай ідэі?

— Пэўна! Апаненты ёсць. Бачыце, у чым справа. Свяцілы медыцыны дзесяцігоддзямі ідуць па сваёй прафесійнай дарозе навуковай медыцыны і ўсё. А тут раптам — такі круты паварот: пост, галаданне. З-за няведання медыцынскі бок гаворыць, што арганізм у час галадання сам сябе есць. Калі давесці галаданне да 90 дзён, так і будзе. Але некалькі (3—5—7 або 14 дзён) яно нікому не пашкодзіць. Хрыстос 40 дзён і начэй пасціўся ў пустыні. Так што практыкаваць некалькі дзён і пад наглядам лекара-спецыяліста — толькі для здароўя, аздараўлення і ачышчэння.

2. — І для чаго, па-вашаму, патрэбны арганізму такі стрэс, узрушэнне?

— Наш страўнік — другі пасля сэрца жыццёвы матор. Яго трэба ачышчаць. Даўно ўжо не ямо для здароўя, а выштурхоўваем з арганізма папярэднюю ежу багатай порцыяй новай ежы. І так штодня. Арганізм вымушаны прымаць і пераварваць усё тое, што мы ў яго штурхаем. Неабходнасці ў залішняй энергіі для арганізма няма, вось ён і складае нам нерастрачаныя запасы ў тлушчавыя пазухі. Стварае засекі, дрэнныя засекі і гнёзды для розных хвароб. А аздараўленчы голад здабывае з глыбінь арганізма атрутныя паклады і абнаўляе яго з ног да галавы. Усім нам трэба есці ў два разы меней ад той колькасці, якую спажываем штодзённа.

3. — Доўгія перыяды галадання патрабуюць ад чалавека перакананасці, веры. Так яго не вытрымаць, праўда?

— Так. Без перакання не будзе карысці, добрага выніку. Мы ў нашым жыцці заўсёды жывём па звычцы: "як усе". Заўсёды так было і для чаго нешта змяняць? Мы выкарыстоўваем дух у целе ў большасці для свайго фізічнага, матэрыяльнага жыцця і ўцех, спорту і дзеянняў. Але ж можна атрымаць яшчэ больш, можна падняцца духоўна. Аздараўленчы чысты пост дастае, высмоктвае з арганізма ўсе яды, бруд і нават дрэнныя звычкі! І тады арганізм сам імкнецца да вышыняў духу, вызваляецца ад хвароб і дрэнных звычак. У чалавека нараджаецца радаснае жаданне жыць і тварыць. Менавіта ад перапоўненасці арганізма людзі стогнуць, не маюць настрою, у іх апатыя да жыцця, церпяць і хварэюць. "Ні адзін жывы арганізм не можа жыць у створаных ім самім адходах", — сцвярджае прафесар, доктар медыцыны В. Вернадскі.

4. — Але самастойна ў першы чысты пост увайсці цяжка. Ды і небяспечна. Як быць?

— Трэба адкрываць стацыянары. Не абавязкова будаваць новыя клінікі, але аддзяленні ў некаторых клініках, курортных цэнтрах на тры, пяць палат. Трэба з розумам уваходзіць у пост 5 дзён і выходзіць з яго столькі ж. Чаму і кажу, што лепей, каб пры клініках былі палаты і праводзілася такая аздараўленча-ачышчальная практыка. І ведаеце, я сам бы пайшоў, каб пад наглядам лекара правесці курс аздараўленчага ачышчэння і праверыць стан свайго здароўя.

5. — Вы з кім-небудзь ведзяце перамовы?

— З Міністэрствам аховы здароўя. Гэта не так проста. Але ў Расіі, напрыклад, у самой Маскве, Санкт-Пецярбургу, Цюмені, на Байкале курорт "Горячинск", у іншых краінах ёсць такія стацыянары, і не па адным. Працуюць нават цэлыя клінікі. Дома як праводзіць? Што купілі па дарозе, ідучы дамоў, тое і ядзім. А ў клініцы ўсё скампанавана і разлічана: харчаванне, сокі, уваход і выхад з мнагадзённага чыстага посту. З разумнай вытрымкай. А дома людзі нават не ведаюць, як правільна правесці поўнае ачышчэнне страўніка, як уваходзіць у чысты пост і як з яго выходзіць, бываюць зрывы. Але нават за тыдзень галадання —чыстага посту — чалавек проста мяняецца, незямная лёгкасць і пастаянны аптымістычны настрой. Вочы іскрацца, арганізм ачышчаецца. Дзякуючы аздараўленчаму чыстаму посту ў чалавека з'яўляюцца ясныя розум і памяць, тонкая адчувальнасць, вялікае жаданне жыць, працаваць і тварыць. "Лячэннем ужо хворых людзей нельга выратаваць чалавецтва ад пагібелі", — гаворыць прафесар, доктар медыцыны Н.І.Арынчын.

6. — Прабачце за недалікатнае пытанне, але вы самі ведзяце такое аскетычнае жыццё?

— Разумееце, гэта так лёгка і так добра! Кожны дзень да 12 гадзін я ніколі нічога не ем, прымаю толькі чыстую ваду — і гэта ўжо гадамі. Атрымліваецца, што на працягу тыдня набягае два дні чыстага посту. Гэта велічная разгрузка і аздараўленчае ачышчэнне для ўсяго арганізма. У медыцыне гэта называецца разгрузачна-дыетычная прафілактыка (РДП). Некалькі разоў у годзе іду на аздараўленчы пост. На Вялікі пост я першыя і апошнія два тыдні толькі на вадзе. Чысты пост — гэта тэст, зададзены самому сабе на атэстат духоўнай сталасці. Не ў перяданні і сытасці здароўе і мяжа шчасця, а ва ўстрыманні ад пераядання і чысціні арганізма. Чысты пост цяжка паддаецца не фізічнаму целу, а нашай псіхалогіі, нашым стэрэатыпам і звычкам. Для самога арганізма — гэта скарбніца магчымасцей аднаўлення сіл. Усе, хто практыкуе гэта, пішуць мне свае падзякі.

7. — Цікава, вы давяраеце вітамінам з аптэкі?

— Хімічным вітамінам — не. Толькі свежавыціснутым сокам, салатам, агародніне і садавіне.

8. — Вы п'яце каву?

— Не адракаюся, але гэта не хобі, як зараз ёсць у многіх.

9. — Скажыце, якому віну аддае перавагу Чырвоны касцёл для сваіх рэлігійных рытуалаў?

— Натуральнаму сухому беламу віну. Малдаўскаму ці грузінскаму. А ўжо якога гатунку вінаград для службы, для Святой Літургіі не мае значэння. Выдаткоўваем 10—20 бутэлек на 3—4 месяцы.

10. — Памятаеце, вы аб'яўлялі галадоўку перад пракатам фільма "Код да Вінчы"? Прэса, як заўсёды, скажа "А" і не скажа "Б". Была рэакцыя, вынік?

— Канешне! Я ездзіў у Маскву на тэлемост — ад Уладзівастока да Прагі. Паўзнімалася мноства народу на абарону хрысціянскіх каштоўнасцей. І Праваслаўная Царква стала ў абарону. Мы былі аднадумцамі. Таму што гэты фільм — прыніжэнне Збавіцеля Ісуса Хрыста і ўсяго хрысціянства ва ўсім свеце.

11. — Але галаданне для вас — звычайная справа, нават радасць. У чым жа быў яго пратэстны сэнс?

— Я аб'явіў пост. Але людзі вашай прафесіі назвалі гэта галадоўкай. Пост — гэта інструмент ачышчэння, вяртання чалавека да Бога. А той фільм — спроба адарваць чалавека ад Яго.

12. — Як вы думаеце, што такое лёс чалавека?

— Гэта яго памкненні. Мэты, якія ён ставіць перад сабой.

13. — Хто ў вашым лёсе мацней за другіх на вас уплываў? Вы ж у юнацтве хацелі быць лётчыкам…

— Хацеў... І часам нават лётаю пад Мінскам на дэльтаплане. А ўплыў... Гэта не ад чалавека ідзе — пакліканне. Гэта з'яўляецца ўнутры, разумееце. Я пытаўся ў сваіх калег — і ў праваслаўных, мы ж сябруем — якія былі раней на годных працах: урачы, настаўнікі, дырыжоры, артысты. У тым асяроддзі, здаецца, ніхто не мог на іх паўплываць, святар па пятах не хадзіў. Але яны таксама казалі, што ўзнікае пачуццё — не маё і кропка. І раптам усё кідаеш і ідзеш у семінарыю. Хоць, разумееце, жыццё — яно сэнсорнае. У адным месцы ўражанне, у іншым — адкрыццё... На пустаце нічога не расце.

— Я б сказала, што небу вы не змянілі. Вы хацелі быць да яго бліжэй, вы ажыццявілі сваё жаданне.

— Дзякуй, прыгожа.

14. — Скажыце, ксёндз Уладзіслаў, у вас ёсць дарагі ўспамін з дзяцінства, юнацтва?

— Пэўна... І не адзін. Самае першае, калі скончыў школу. Маці так казала: "Калі сярэднюю школу закончыш, куды хочаш едзь". Бо я хацеў адразу пасля 8-га класа ў лётнае паступаць... І вось — старт! Для мяне гэта была вялікая падзея. Потым — пакліканне. Божы дар, разумееце... Я пачынаю разумець, што мяне хвалюе зусім іншае. І пайшлі ў жыцці перамены. Яшчэ ноч перад рукапалажэннем — вельмі дарагі ўспамін.

15. — Успомніце, вы зведалі страх, калі вас па сутнасці саслалі ў Казахстан за вашу рэлігійную дзейнасць у гады СССР?

— Так... Я шмат чаго не разумеў. КДБ — машына, але яна не бачна... Я вам скажу такую справу. Я быў вельмі здзіўлены, калі два гады таму быў у Малдове, дзе таксама некалі служыў, і мне паказалі, якой таўшчыні на мяне ёсць у архіве папка, якая дзяржаўная перапіска з Масквой была ў Кішынёва з нагоды маёй персоны. Адкрыццё! Але ў Казахстане я больш людзей ахрысціў, як за восем гадоў служэння ў Малдове! Святароў не было, а, відаць, Богу было трэба. Людзі вымалілі. Кнігу можна напісаць.

— Чаму б і не? Цікава было б.

— Пакрыху штосьці робіцца.

16. — Я чытала, што аднойчы вы адмовіліся ехаць на вучобу ў Рым. З чым гэта было звязана?

— Якраз ішла перабудова, касцёлы адкрываліся. А святароў няма. Пакінуць тут усё і паехаць на чатыры гады ў Рым? Я бачыў, што трэба было быць з людзьмі. А вось вы, пэўна, не ведаеце, што ў свой час я хацеў вучыцца ў Загорску ў Маскве, у праваслаўнай акадэміі?

17. — Вы былі ксяндзом і хацелі вучыцца ў праваслаўнай вышэйшай установе?!

— Так. Я служыў тады ў Глыбокім і звярнуўся з просьбай да нашага кардынала ў Рызе Юліяна Вайводса. І атрымаў дазвол. І ад мітрапаліта Філарэта таксама дазвол атрымаў. Мною кіравалі пазнавальныя мэты. Аднак маё прашэнне ў Загорску не прынялі.

— Не захацелі спакушаць лёс — ствараць прэцэдэнт? Сцяна, якая падзяляе рэлігіі, на шчасце, не дастае да нябёсаў.

— Напэўна, была б немалая карысць абодвум бакам. Але — адмова. Тады я падаўся ў Варшаўскую акадэмію тэалогіі.

18. — Чаго вы баіцеся па-сапраўднаму, паважаны ксёндз?

— Найбольш небяспечна, калі чалавек ідзе ўразрэз са сваім сумленнем. Наколькі магчыма, заўсёды трэба быць самім сабою. І як святару, і як чалавеку. Эталон — хрысціянскасць. Бог і Біблія.

19. — Што больш за ўсё вы цэніце ў людзях? Акрамя веры, вядома…

— І веры можна здрадзіць. І сумленне прапіць...Таму больш за ўсё я цаню пастаянства і адказнасць. Тое, чаго вельмі не хапае ў супольнасці на ўсіх узроўнях. Ёсць такі прыклад прыгожы. Мастак высока на вежы на храме заканчвае мініяцюрную працу. Яму кажуць, што, маўляў, ты там марудзішь, ніхто ж яе не ўбачыць. "Бог убачыць", — адказаў мастак.

20. — Як вы думаеце, чаму людзі так любяць уладу? Сябе ва ўладзе?

— Бо ўлада гэта яшчэ і грошы. А за імі — слава. Так і круціцца. Але калі ў чалавека ёсць аснова духоўная, ён нямала робіць для бацькаўшчыны і ва ўладзе, і з грашыма. Вось як мецэнат Эдвард Вайніловіч, які пабудаваў гэты храм. У знак памяці пра сваіх дзяцей. Здаецца, што была ў яго некаторая зацікаўленасць. Але ён мог пабудаваць капліцку на Капыльшчыне. Не, зрабіў годны храм у Мінску, вышукваў яго праект па Еўропе. Ён быў багатым і меў уладу — быў тройчы абраны дэпутатам ў царскую думу, заходзіў на размовы з самім царом. Сталыпін прапанаваў яму пасаду міністра сельскай гаспадаркі на ўсёй расійскай прасторы, ад Уладзівастока да Варшавы. Такія б якасці нашым прадстаўнікам дэпутацкага корпуса! Але дзякуй Богу, што хоць на вялікія святы мы бачым іх у храмах.

21. — Што адказаў гарвыканкам на вашу просьбу перайменаваць вуліцу Берсана ў вуліцу Вайніловіча?

— Адказалі — немагчыма. Ну, зразумела... Але вельмі шкада. Зрэшты, Вайніловіч ужо і так знакавая гістарычная фігура. Гэты храм — Чырвоны касцёл — даўно пайшоў у народ. Распачынаючы ад цукерак, шакаладу, каўбасы, марожанага, гарэлкі — дзе толькі няма эмблемы касцёла! Але пасля адказу мы праявілі ініцыятыву і далі імя Вайніловіча ўваходу ў наш касцёл — які з двара. Цэнтральны — гэта Савецкая, 15. А з двара — уваход Вайніловіча.

22. — Я чытала, што зараз вы хацелі б паставіць на тэрыторыі касцёла помнік Папу Іаану Паўлу II. А на гэта вы атрымалі дазвол?

— У нас з гарадскімі ўладамі адбылася такая размова. Прынамсі, можна будзе паставіць помнік, як толькі завершыцца ўсё добраўпарадкаванне двара, увесь рамонт у комплексе. А тут трэба вялікія грошы. Жывём надзеяй. Аб'ект патрабуе капітальнага рамонту і ўвагі. Мой галоўны зварот да мэрыі — каб каля франтона касцёла, там, дзе мур, зрабіць сходы. Проста па ўсім перыметры, каб адкрыць касцёл на плошчу. У нас ужо зроблены і зацверджаны макет.

23. — Вас не раздражняюць турысты ў Чырвоным касцёле?

— Ніколі! Людзі радуюць. У касцёле працуюць два дзяржаўныя тэатры — "Зніч" і "Анёл". На дзень бывае па 2—3 спектаклі. Дзеці, дарослыя — шум-гам, як у школе. Мы ладзім таксама мастацкія выставы, духоўныя канцэрты арганнай музыкі. Я лічу: праз культуру — у духоўнасць. І наадварот. Няма сапраўднай духоўнасці, веры без культуры. І сапраўднай культуры без духоўнасці.

24. — Касцёлу часта дораць падарункі — напрыклад, каштоўныя творы мастацтва. Мабыць, вы самі іх збіраеце?

— Усе падарункі касцёла захоўваюцца ў запасніках, але не ў храме. У храме ёсць толькі тое, што павінна быць, — і не больш. А асабіста я не збіраю творы, хоць і маю некалькі ў маёй кватэры. Я часта бываю на выставах, у мастацкіх крамах, радуюся, калі бачу талент, але спецыяльна купляць — гэта не. Праўда, калі трэба зрабіць падарунак, купляю мастацкі твор ці кнігу. Я, ведаеце, крыху нашуся з кніжкамі... Люблю дарыць беларускія сувеніры ручной работы. Каб з сэнсам.

25. — Чым вы, паважаны святар, дазвольце пацікавіцца, займаецеся ў гадзіны адпачынку?

— Пішу кнігі. На веласіпедзе езджу. У пілігрымку ў Будслаў з людзьмі хаджу пехатой. Пяць дзён, 127 кіламетраў, на адной вадзе. Ідзём па прыродзе, па сцяжынках... П'ём калодзежную ваду. Абсалютна ўлегцы. Усе здзіўлены — здароўе нават у старых ідзе на плюс.

Алена МАЛОЧКА.

ДАСЬЕ «НАРОДНАЙ ВОЛІ»

Пробашч Уладзіслаў Завальнюк — магістр тэалогіі, кандыдат гістарычных навук, пісьменнік, паэт паходзіць з сялянскай каталіцкай сям'і. У 1974 г. скончыў Рыжскую вышэйшую духоўную каталіцкую семінарыю і пасвячоны ў святары. Душпастырскую дзейнасць распачаў у Кішынёве. На пачатку 1979 г. за "рэлігійную прапаганду" быў арыштаваны і пазбаўлены магчымасці адпраўляць набажэнствы. Выехаў у Казахстан. Быў абмежаваны савецкімі адміністрацыйнымі ўладамі ў выкананні святарскіх абавязкаў. У лістападзе—снежні 1980 года прымусова змешчаны ў псіхіятрычную бальніцу ў г.Даўгаўпілсе.

У 1984 годзе пераведзены ў Беларусь. Працаваў у Глыбокім і ў вёсцы Мосар. Пасля 1988 г. служыў вікарыем у Мінскім Кальварыйскім касцёле. З 1989 года разам з вернікамі змагаўся за вяртанне беларускіх каталіцкіх святынь у Мінску — Касцёла Святых Сымона і Алены, Кафедральнага касцёла, Святога Роха. Аднавіў і адкрыў каталіцкія парафіі ў Каралішчавічах, Чэрвені, Смалявічах, Раўбічах і іншых месцах.

ТЕНДЕНЦИЯ

В повторный брак мужчины вступают чаще, чем женщины

Среди белорусских женщин каждая четвертая либо разведена, либо вдова, среди мужчин — каждый десятый. Об этом сообщила министр труда и социальной защиты **Марианна Щеткина.**

Доля разведенных среди женщин во всех возрастах существенно выше, чем среди мужчин. *"Это связано в первую очередь с тем, что разведенные мужчины чаще вступают в повторный брак,* — пояснила Марианна Щеткина. — *Безусловно, на эти процессы также влияет и повышение статуса женщин в стране, что влечет изменение их требований к построению семьи, распределению внутрисемейных ролей. Женщины становятся все более независимыми и самодостаточными, прежде всего в профессиональном и экономическом плане".*

Наибольшее число разводов приходится на семейные пары со стажем в браке 5—9 лет (25%). Среди расторгнутых браков наибольший удельный вес приходится на возраст 25—34 года, то есть наиболее репродуктивный. Правда, для Беларуси, как и для многих европейских государств, характерна тенденция увеличения среднего возраста женщины при вступлении в брак и при рождении ребенка.

ЖАХ!

З-за 72 тысяч нажом у спіну

Жудасны выпадак здарыўся днямі ў Гомелі.

Гамяльчанка стаяла на вуліцы, калі ззаду яе ўдарылі нажом і выхапілі з рук сумачку. У ёй ляжаў кашалёк з 72 тыс. рублямі, пластыкавая картка, залатыя і сярэбраныя ланцужкі, мабільны тэлефон, пашпарт і пенсіённае пасведчанне.

Супрацоўнікам міліцыі ўдалося затрымаць падазронуую ў дзёрзкім разбоі. Ёю аказалася былая асуджаная 1970 года нараджэння, якая некалькі дзён таму вызвалілася з папраўчай калоніі-4 Гомеля і павінна была ехаць дадому ў Віцебскую вобласць.

З ПАЭТЫЧНАГА БЛАКНОТА

Эвалдас ІГНАТАВІЧУС, Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Літвы ў Беларусі

Evaldas Ignatavicius

На памяць

Нехта
мне валасы расчэша,
расчэша на памяць
мне валасы,
нібы намагаючыся нешта
прыпомніць.

Дабранач

Дачцэ.

Вось ужо збіраюцца
анёлы,
што намалююць табе сны.

Пясок на далёкім беразе

I

...Ты зноў нешта кажаш,
але твой голас
чужы і сыпкі,
як пясок на далёкім беразе.

II

...І потым
мы зробімся войскам
рухавым і магутным,
як пясок на далёкім
беразе.

Музыка

І я не магу стрымаць
Музыку.
...Я чую гэту музыку,
спыняю яе,
пераразаю нітку караляў,
пацеркі
сыплюцца на брук.
— Ці ж гэта джаз? —
пытаеце вы.
Адказваю:
кожны
змог бы ўзяць гэтыя ноты —
яны нічые —
ваша музыка вам
не належыць.

Птушкі мінулага вечара

селі
на падваконне
Дакладней, гэта былі
словы
з ненапісанага
верша,
вершы з ненапісанага
жыцця.

Пераклад Юліі ЦІМАФЕЕВАЙ.

ДЗІВАТА

Стырылі... балкон

Будынак па вуліцы Кірава, 3 у Гродне да нядаўняй пары быў жылым. Насельнікі яго проста з балконаў маглі любавацца на... турму, што насупраць. Але вось жыхароў адсялілі, і нехта — Следчы камітэт зараз высвятляе — украў старадаўнія поручні на адным з балконаў. Узбуджана крымінальная справа па ч.1 арт.205 КК РБ ("Тайны крадзеж маёмасці).

Паводле слоў мастацтвазнаўцы **Любові Зорынай,** прапажа такога балкона — вялікая страта, бо чыгунная балконная агароджа адліта з чыгуну, мае рэнесансні малюнак, значыцца, і мастацкую вартасць. Спецыяліст упэўнена, што крадзеж учынілі не выпадковыя зладзеі, а людзі, якія ведаюць сапраўдную цану чыгуннага балконнага абрамлення. Пяць гадоў таму гаспадары адной такой старой кватэры прадалі аналагічныя балконныя поручні — за пяць тысяч долараў... А замест іх устанавілі больш танныя, каваныя. Канечне, поручні-рашоткі ўзору 1878 года можна адліць нанова (падобныя маюцца ў Гродне), але хто за гэта возьмецца...

Георгій ПЛАТОНАЎ.

ХАБАР

За добрыя адзнакі студэнты плацілі 90—100 еўра

Былы дэкан аднаго з факультэтаў Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта абвінавачаны ў атрыманні хабару

Як паведаміла БелаПАН афіцыйны прадстаўнік УСК Іна Гарбачова, з лютага 2008-га па верасень 2010 года ён, займаючы пасаду дэкана аднаго з факультэтаў, атрымліваў хабар за спрыяльнае вырашэнне пытанняў, звязаных з абаронай кантрольных работ і здачай экзаменаў. Следствам устаноўлена, што абвінавачаны выстаўляў у ведамасці ўліку навучальнай працы залікі па кантрольных работах і станоўчыя ацэнкі за здачу экзаменаў, атрымліваючы пры гэтым у якасці хабару ад 90 да 100 еўра.

Дзеянні выкладчыка ВНУ кваліфікаваны следствам на падставе арт.430 КК (атрыманне хабару).

Народная Воля
http://www.nv-online.info
4 ЧЭРВЕНЯ 2013 г.

КНИЖНЫЙ УГОЛ

“Народная Воля” открывает новую рубрику, в которой газета будет знакомить наших читателей с представляющими общественный интерес работами в области литературы, истории, философии, культурологии, с эссеистикой, посвященной разнообразным современным проблемам.



Семен БУКЧИН

Забытый ли фашизм?

Эта книга наделала немало шума в западных интеллектуальных кругах. Еще бы! Оказалась снятой завеса с биографий выдающихся личностей современной культуры — Эжена Ионеско, Мирчи Элиаде и Эмиля Чорана. Три великих румына, ставших своего рода символами современной гуманитарной мысли, оказались причастны к фашистскому режиму, царившему в Румынии с 1930-х годов вплоть до свержения маршала Антонеску. Сразу скажу, что у нобелевского лауреата, автора суперзнаменитых “Носорогов” Ионеско эта причастность наименьшая — он только служил в дипломатическом представительстве фашистской Румынии в Виши. Что же касается Элиаде и Чорана, то все, что накопала о них французская исследовательница Александра Ленель-Лавастин, автор книги “Забытый фашизм”, оказалось подобно взрыву атомной бомбы.

Потом, когда проходит первое впечатление от эффекта, произведенного этим взрывом, начинаешь осознавать, что дело не только в том, что пессимистический моралист, рассказавший “последнюю правду” о человеке Чоран и глубокий знаток религиозных начал человечества Элиаде оказались самыми непосредственными трубадурами расизма, ксенофобии, тоталитарной системы. В общем, понятно, почему молодые интеллектуалы стали пропагандистами нацистских лозунгов, ярыми сторонниками румынской фашистской “Железной гвардии”. Эта позиция выросла из жутких национальных комплексов, связанных с заброшенностью, провинциальностью Румынии, с желанием видеть свою страну “Великой Румынией”, а ее граждан — истинными потомками даков, наследников Древнего Рима.

Шпенглеровский “закат Европы” вызывал тоску по “возрождению”, “сильной нации” и “сильной руке”, формирующей эту нацию. Соблазнительность самого агрессивного национализма, который воплощал гитлеризм, оказалась сверхпритягательной силой, неспособной удержать людей, изучавших философию в Бухарестском университете, усвоивших гуманитарные начала Гегеля и Канта. И это, пожалуй, самое страшное в их биографиях. Культура пасует перед кулаком “Железной гвардии”. Явление, впрочем, достаточно распространенное. Достаточно вспомнить Мартина Хайдеггера и Кнута Гамсуна. И если у Ионеско был всего лишь временный компромисс с фашистским режимом, который он преодолел в “Носорогах”, то Чоран и Элиаде сформулировали идеологию и практику румынского фашизма, которую воплощал лидер “Железной гвардии” Корнелиу Кодряну, этот, по словам цитируемого А.Ленель-Лавастин Генри Сталя, “катастрофический дурак, объяснявшийся только короткими, рублеными фразами, лозунгами, абсолютно не способный развить какую-либо мысль”. Что последователи Кодряну творили на территории Бессарабии — достаточно известно. По своей жестокости они превзошли немецких фашистов, что последние отмечали с изумлением и долей брезгливости.

Почему же эта кошмарная роль интеллектуалов в формировании румынского фашизма оказалась затушеванной на столь долгий послевоенный период? Здесь, конечно, сказались в первую очередь личные усилия Чорана и Элиаде. Талантливые люди, они после войны и поражения гитлеризма перешли на позиции освоения общегуманистических ценностей, экзистенцального восприятия мира. Помогла и их давняя связь с Западом. Пессимизм Чорана стал существенной частью французской философской культуры, чему способствовали его установившиеся еще до войны связи с Францией. Элиаде стал американским профессором, широко цитируемым и почитаемым в Европе. Не все было безоблачно в их жизни вплоть до смерти. Информация об их “играх” с нацизмом просачивалась в научных кругах и сильно беспокоила обоих. Но в конечном итоге более существенной оказалась их антикоммунистическая позиция. Антикоммунизм в сильнейшей степени поспособствовал затушевке их нацистского прошлого. Того, кстати, прошлого, от которого они в полной мере и тем более открыто и публично так и не пожелали откреститься. Мирча Элиаде, к примеру, писал, что история, дала румынской нации “двадцать лет национального единства и политической автономии: 1918—1938 гг. Этот промежуток времени принес Румынии много хорошего...” И это об одном из самых противоречивых, болезненных периодов истории своего народа, закончившемся кровью, жестокостью, жертвами и позором.

Но вот нашлись исследователи, подобные А.Ленель-Лавастин, были подняты подшивки довоенных румынских газет и журналов, что-то нашлось в архивах. Биографии “великих румын” стали выглядеть полнее и объективнее. Но одновременно идет и другой процесс. “Униженным нациям” нужны герои. В современной Румынии вся троица на пьедестале, олицетворяющем вершину европеизма страны. По ходу интеграции Румынии в Европейское сообщество его, как и положено, реабилитируют. Естественно, говорят о “рациональном национализме”, о его “исторической обусловленности”. И здесь нельзя не отметить, что от рационального немецкого румынский фашизм отличался какой-то первобытной дикостью и так до самого конца не смог консолидироваться. “Ночь длинных ножей” затянулась, по замечанию российского историка Ильи Смирнова, на годы. Коллеги по “Железной гвардии” нашли легионера-отступника Михаила Стелеску в больнице. В палату ворвались 10 легионеров и разрядили в него свои револьверы (некоторые газеты упоминали о 120 выстрелах в упор). Затем разрубили тело на куски топором и стали плясать вокруг него.

Можно себе представить, что они делали с коммунистами, евреями и “масонами”. А “масон” — любой, кто не дал денег или уволил фашиста с должности. И что интересно, отмечает рецензент книги “Забытый фашизм” Е.Шатохина, в качестве движущей силы такого “замечательного” движения Ленель-Лавастин показывает нам не тупых лавочников, а богему, так называемое “молодое поколение”, всерьез претендовавшее на роль культурной элиты. И автор книги вроде бы эти претензии поддерживает, употребляя слова “выдающиеся”, “наиболее талантливые” и прочие. Но из приведенных ею же фактов следует, что выдающимся в конкретном деле оказался один “левый” Ионеско, в то время как большинство тупо слилось в коричневый “отстойник”.

Такова судьба интеллектуалов, пожелавших в силу самых благих намерений служить насилию во имя “высших национальных целей”. Но что же делать, когда нет выхода? Когда проклятые демократические лозунги, затасканные либеральные призывы оказываются бесполезны и даже разлагают нацию... Тогда снова будем верить в “основы рационального национализма”, надеясь, что он все-таки не перейдет в печи Освенцима (а если перейдет, ну, значит, такова необходимость исторической жертвы для тех, кто в них задохнется).

Нации нужны мифы, нужны герои. Кто будет с этим спорить? Поэтому закроем глаза на “некоторые изгибы” молодости Чорана и Элиаде. Будем верить их призывам к голосу крови и духу нации. Вызовем из небытия призраки маршала Антонеску в Румынии и маршала Хорти в Венгрии. Будем сочувственно покачивать головами по поводу трагизма судеб коллаборационистов, оказавшихся между Сталиным и Гитлером и потому вынужденных следовать расовой теории и практике.

И вот возникают исторические фигуры коллаборантов-интеллектуалов, бескорыстно преданных своему народу, фигуры, полные почти шекспировского трагизма. А за ними маячит обыкновенный и одновременно жуткий в этой своей заурядности убийца Брейвик. Вот о чем, мне кажется, прежде всего напоминает книга “Забытый фашизм”.

Александра Ленель-Лавастин. Забытый фашизм. Ионеско. Элиаде. Чоран. М., Прогресс-Традиция, 2007.

ПЛЕНЭР



Выставку Андрея Смоляка открывали с конфетти, звездами и змеями

Пожалуй, еще ни один забор в мире не удостаивался таких элегантных «росписей».



В этом году художник Андрей Смоляк и его супруга Ольга превзошли все представления о том, что такое шикарная выставка. В рамках проекта “Забор” на ограждении парка Челюскинцев свое место заняли 110 медийных портретов — 55 картин и 55 фотографий.

Шесть месяцев изысканные изображения звезд эстрады, спорта, телевидения будут радовать минчан и гостей столицы. Ну а праздник, который устроили Андрей и Ольга на открытии выставки, запомнится горожанам надолго.

Незабываемую и волшебную атмосферу на презентации создавала огромная команда. Более 120 человек выступали в роли танцоров, моделей, акробатов. Им помогали десять гримеров и десять костюмеров, а музыкальное сопровождение обеспечил целый духовой оркестр. Зрителей развлекал даже профессиональный дрессировщик со змеей!

Знаменитостей на выставке было едва ли не больше, чем на фестивалях. **Александр Солодуха, Ирина Хануник-Ромбальская, Иван Вабищевич, Ксюша Ситник, Евгений Крыжановский** и другие знаменитости позировали фотографам на фоне картин.

Сложно поверить, что праздник пришлось срочно переносить. Любимый синоптик Беларуси Дмитрий Рябов предостерег Андрея и Ольгу от того, что пленэр может испортить дождь. По его настоянию открытие сдвинули на несколько дней. Погода действительно была чудесной, правда, некоторые знаменитые гости не смогли синхронизировать свой график с новой датой.

Говорят, что в выходные возле забора парка Челюскинцев за час проходит около 1000 человек. Также говорят, что медийные портреты Андрея Смоляка уже стали достопримечательностью города, которой может насладиться каждый.

Мария МАЛЕВИЧ.



Ольга и Андрей Смоляк.

ДАВЕДАЧНАЕ БЮРО СПАЖЫЎЦОЎ

На пытанні чытачоў “Народнай Волі” адказвае намеснік старшыні грамадскага аб’яднання “Беларускае таварыства абароны спажыўцоў” ***Васіль ВАЛАСЮК.***

Ці можна прымяраць купальнік?

Падкажыце, калі ласка, ці можна прымяраць купальнік у магазіне?

Алена, Салігорск.

— Не, бо гэты тавар адносіцца да ніжняй бялізны. Яго нельга таксама абменьваць ці вяртаць. Спажывец павінен ведаць памеры свайго адзення.

Грыль аказаўся не той, што хацелі

Купілі грыль у тэлемагазіне. Грыль працаваў, але, як пазней высветлілася, зусім не так, як быў павінен. З моманту пакупкі прайшло ўжо больш за 6 месяцаў, гарантыйны тэрмін прайшоў. Ці можна ў маім выпадку прад’явіць прэтэнзіі тэлемагазіну?

Марыя КАРЭТНІКАВА, Маладзечна.

— Грыль можна абмяняць, калі ў тавары ёсць істотны недахоп, які пацверджаны экспертам альбо майстэрняй.

Тэлефон павінен быць з інструкцыяй

Магазін прадаў мне стацыянарны тэлефон без інструкцыі. Зараз я не магу разабрацца, як карыстацца апаратам. Ці магу я вярнуць грошы?

Віталь ПАЛЫНСКІ, Полацкі раён.

— Можаце вярнуць грошы ці замяніць тэлефон на апарат з інструкцыяй. Зрабіце таксама з гэтай нагоды запіс у кнізе скаргаў і прапаноў і патлумачце прычыну вяртання тавара. Вам павінны пайсці насустрач.

Калі ў хімчыстцы «нахімічылі»...

Пасля хімчысткі мая куртка пашкодзілася. Калі здавала яе, мяне не папярэдзілі аб узнікненні магчымых недахопаў пры правядзенні хімчысткі. І што мне зараз рабіць?

Святлана ХОМІЧ, Мінск.

— Калі захаваўся дакумент з хімчысткі, правядзіце экспертнае даследаванне сваёй курткі. Эксперт і вызначыць, хто вінаваты ў пашкоджаннях. Тэлефон эксперта ў Мінску: (017) 262-96-08.

Праўду можна знайсці ў судзе

Заказалі і папярэдне заплацілі за дзверы. Тэрмін, калі іх павінны былі прывезці і ўстанавіць, прайшоў, а прадавец так і не выканаў сваіх абавязацельстваў. Што можна зрабіць у такой сітуацыі?

Дзмітрый МАРОЗАЎ, Гродна.

— Скасуйце дамову куплі-продажу ў судовым парадку. Можаце звярнуцца за дапамогай да юрыстаў.

Грошы можна вярнуць пасля экспертызы

Мабільны тэлефон, які набыў у магазіне, зламаўся праз месяц. Ці магу я запатрабаваць назад грошы?

Аляксандр ХАДАНОВІЧ, Віцебск.

— Мабільны тэлефон можна абмяняць ці вярнуць грошы назад, калі там ёсць істотны недахоп. Звярніцеся да экспертаў, яны дадуць вам адказ, чаму тэлефон перастаў працаваць. Калі гэта вытворчы брак, то вам вернуць і грошы, якія патрацілі на экспертызу.

Уважліва выбірайце тавары бытавой хіміі

Купіў шпатлёўку на аснове эпаксіднай смалы. Упакоўку не чапаў, шпатлёўку не выкарыстоўваў, але вырашыў, што тавар мне не падыходзіць. Ці можна яго абмяняць ці вярнуць грошы? Гандляр мне сказаў, што не будзе прымаць шпатлёўку, бо быццам бы тавары бытавой хіміі абмяняць і вярнуць нельга.

Віктар СПІРЫДОВІЧ, Слонім.

— Так, праўда на баку прадаўца. На будучыню — больш уважліва выбірайце тавар такога кшталту, перад тым як яго купіць.

Спажывец павінен абараняць свае правы разам з юрыстам

Цікавяць два пытанні. Першае: калі чалавек вырашыць звярнуцца ў суд, каб абараніць свае правы спажыўца, то ў якім аб’ёме кампенсуюцца панесеныя ім выдаткі на юрыста? Другое: ці абавязкова мне прысутнічаць на судзе? Можа, юрыст і сам можа прадстаўляць мае інтарэсы?

Аляксей БАРАВІКОЎ, Вілейскі раён.

— Матэрыяльныя выдаткі спажыўца на юрыста кампенсуюцца ў поўным аб’ёме, калі праўда на вашым баку. Што тычыцца другога пытання, то ісцец абавязаны прысутнічаць на судовых пасяджэннях у суправаджэнні юрыста.

Патрэбны толькі факты, а не словы

Калі прадавец паведаміў мне, што ў тавары ёсць пэўныя недахопы, ці магу я скарыстацца сваім правам на вяртанне тавара праз нейкі час?

Васіль АДЛЯНІЦКІ, Мінск.

— Не. Гэтую сітуацыю па якасці тавара вам давядзецца разглядаць у судзе.

Падрыхтаваў Алесь СВЯТЛАНІЧ.

З НАГОДЫ

Забойца, не ашуквай сябе!..

Што Беларусь — пераважна праваслаўная краіна, ад каго толькі тут не пачуеш! Гэта цвярдзяць і самі праваслаўныя вернікі, і праваслаўныя атэісты, і хто, як кажуць, не верыць ні ў Бога, ні ў чорта... І сапраўды, праваслаўю ў нас, у параўнанні з іншымі канфесіямі і верамі, — безліч усялякіх паслабленняў, прэферэнцый і нават бонусаў. Асабліва з боку сённяшняй улады. Праўда, адносна веры (ды яшчэ шчырай) у збаўцу Ісуса Хрыста ўзнікае нямала пытанняў. І ў першую чаргу пытанняў — да самых першых і самых уплывовых асоб у сегменце ўлады як свецкай, так і духоўнай.

Але, дзякуй Богу, сёння ў нас можна знайсці (ці то ў бібліятэцы, ці то ў кнігарні) многа разнастайнай, можа, часам і непажаданай для названага сегменту, праваслаўнай арыентацыі літаратуры. Вось адна з іх: “Притчи православия” (Библейские притчи. Поучительные истории святых. Духовные рассказы). Складальнік А.В.Траснікова. Эксмо — Москва — 2012 г. 320 с. Анатацыя да гэтага выдання распавядае, што “Среди моря бесчисленных жемчужин человеческой мудрости православные притчи занимают особое место: краткие иносказательные рассказы позволяют нам понять суть всех вещей и стать совершеннее в милосердии, великодушии, терпении и любви к жизни и своим ближним. В эту книгу вошли избранные, самые яркие, наиболее мудрые, самые полезные истории, рассказанные самим Иисусом Христом и великими духовными учителями”.

Гэту пранiклiвую высокай маральнасцю і духоўнасцю кнігу складаюць такія раздзелы: “Притчи Христовы”, “Мудрость отцов-пустынников”, “Притчи Древней Руси”, “Притчи русского старчества”, “Притчи святителя Николая Сербского”, “Притчи старца Паисия Святогорца”, “Притчи в русской литературе”.

Зыходзячы са зместу жыцця нашага часу ў нашай геаграфічнай шыраце, вядома, у кантэксце існавання сусветнай айкумены, нельга ўстрымацца, каб не звярнуць увагу паспалітага чытача і тых, хто над ім пануе сацыяльна-палітычна, на адну прытчу Мікалая Сербскага.

М.Сербскі (1880—1956 гг.) — епіскап Архідскі і Жычскі, багаслоў, філосаф, прапаведнік, духоўны аўтар; яго ва ўсім праваслаўным свеце па праву справядліва называюць сербскім Златавустам. Ніжэй адна з яго прытчаў...

І яшчэ. Не трэба забывацца, што ў вобразе глінянага гаршка ўвасоблена не толькі душа чалавека, а і душа народа, да якога ён належыць, яго краіна, гісторыя, мова, культура і іншае.

Яўген ГУЧОК, літаратар.

Разбитый горшок

Если случится на базаре разбить горшок из глины, гончар рассвирепеет и потребует возмещения убытка. По правде говоря, человек тоже сотворен из такого же дешевого материала, что и горшок, но то, что скрывается в нем, — бесценно. Это душа, созидающая человека изнутри, и Дух Божий, дающий душе жизнь.

Если случится разбить горшок на базаре, больно станет не горшку, а горшечнику, который его слепил. Точно так же, если убит человек, боль чувствует не убитый, а Господь Бог, который человека сотворил, возвысил и вдохнул Дух Святой.

Так если разбивший горшок должен возместить убыток горшечнику, то тем более убийца должен возместить Богу жизнь, которую отнял. Даже если люди не потребуют возмещения, Бог потребует. Убийца, не обманывай себя: даже если люди забудут о твоем преступлении, Бог забыть не может. Смотри-ка, есть вещи, которые и Господь не может. Например, Он не может забыть о твоем преступлении. Помни об этом всегда, вспомни в гневе своем, прежде чем схватиться за нож или пистолет.

С другой стороны, мы не можем убить жизнь. Полностью убить жизнь означало бы убить Бога, ибо жизнь принадлежит Богу. Кто может убить Бога? Можно разбить горшок, но нельзя уничтожить глину, из которой он был сделан. Точно так же можно раздробить тело человека, но нельзя ни разбить, ни сжечь, ни развеять, ни разлить его душу и его дух.

(Объяснение десяти заповедей, заповедь 6-я.)

«Глухарь» у цане

У Віцебску пачалі прадаваць квіткі на мерапрыемствы “Славянскага базару”, у тым ліку і на спектаклі, якія пройдуць у рамках праекта “Тэатральныя сустрэчы”.

Кошты на квіткі ад 180 да 300 тысяч. Самыя дарагія — на монаспектакль Максіма Аверына, вядомага па серыялу “Глухарь”, — “Усё пачынаецца з кахання”, які адкрывае фестываль 13 ліпеня.

ЗДАРЭННІ

Дзеці пад коламі

З пачаткам школьных канікул у зводках пачынаюць з’яўляцца сумныя навіны аб ДТЗ з удзелам дзяцей.

Дзве аварыі, у якіх сур’ёзна пацярпелі дзеці, здарыліся ў мінскіх дварах. Адна на Ігуменскім тракце, другая — на вуліцы Шаранговіча.

У першым ДТЗ легкавік “Опель Зафіра” рухаўся па дваровай тэрыторыі дома №18. У гэты час там жа на ровары ехаў трэцякласнік. Мабыць, не заўважыўшы юнага веласіпедыста, 38-гадовы кіроўца збіў хлопчыка. Дзіця атрымала розныя траўмы: закрытая чэрапна-мазгавая траўма лёгкай ступені, страсенне галаўнога мозгу і пераломам косткі левай кісці. Школьніка даставілі ў бальніцу.

Другое ДТЗ здарылася недалёка ад будынка школы, каля дома №45 па вуліцы Шаранговіча. Дзеці гулялі ў вайнушку і адзін з хлапчукоў, “адстрэльваючыся ад ворагаў”, раптоўна выскачыў пад колы “Фольксваген пасата”. Кіроўца — 20-гадовы хлопец — ехаў на маленькай хуткасці і, магчыма, гэта дазволіла пазбегнуць больш сур’ёзных наступстваў. Хаця ў хлопчыка медыкі дыягнаставалі адкрыты пералом абедзвюх касцей галёнкі. У той жа вечар яго прааперыравалі, паставілі шчыфты, зараз ён знаходзіцца ў бальніцы.

Хто вінаваты ў гэтых здарэннях? Напэўна, усе аднолькава: і дзеці, і кіроўцы і тыя недальнабачныя архітэктары, якія пераутварылі нашы двары ў суцэльныя праезныя часткі.

Ганна ГАНЧАРЫК.

ПА-ЗА ГУЛЬНЁЙ

Трэцяе прышэсце Глена Хэнлана?

Канадскі спецыяліст можа ў чарговы раз узначаліць хакейную зборную Беларусі. Не выключана, што дапамагаць яму ў камандзе будзе Эдуард Занкавец.

За год да чэмпіянату свету па хакеі, які ў маі наступнага года пройдзе ў Мінску, трэнерскі штаб беларускай зборнай ізноў трасе. Здавалася, нягледзячы на тое, што выступленне нацыянальнай каманды на апошнім сусветным хакейным форуме было няўдалым, Андрэю Скабелку дадуць шанц і далей працаваць на пасадзе "галоўнага". Не далі. І зноў з калоды выцягнулі старую карту — у Мінск прыляцеў на перамовы канадзец Глен Хэнлан, які ўжо двойчы працаваў з беларускай камандай.

"Кантракт з Хэнланам пакуль не падпісаны, — адзначыў у каментарыі журналістам кіраўнік Федэрацыі хакея Яўген Ворсін. — *Калі гэта адбудзецца? Пакуль не скажу, але, спадзяюся, у самы бліжэйшы час. Аднак можна адзначыць іншае: мы зацікаўлены ў паслугах Хэнлана, а ён зацікаўлены ў супрацоўніцтве з намі. Праўда, застаецца яшчэ вельмі шмат пытанняў. Самае галоўнае зараз — вызначыцца з кантрактам".*

Калі канадскі спецыяліст усё ж такі ўзначаліць беларускую каманду, не выключана, што ў трэнерскі штаб возьмуць і Эдуарда Занкаўца, які зараз застаўся без работы. Менавіта падчас супрацоўніцтва работы Хэнлана і Занкаўца зборная дасягнула найлепшых вынікаў.

Алесь СІВЫ.

ФУТБОЛ

Першы круг мы ўжо адгулялі...

Матчамі 11-га тура завяршыўся першы круг чэмпіянату Беларусі па футболе.

Вынікі матчаў тура: "Шахцёр" (Салігорск) — "Днепр" (Магілёў) — 2:0, "Славія" (Мазыр) — "Белшына" (Бабруйск) — 0:1, "Нафтан" (Наваполацк) — "Дынама" (Брэст) — 1:2, "Тарпеда-БелАЗ" (Жодзіна) — БАТЭ (Барысаў) — 0:3, "Дынама" (Мінск) — "Нёман" (Гродна) — 0:2, "Гомель" — "Мінск" — 2:0.

Становішча каманд пасля 11-га тура

КАМАНДА	Г	В	Н	П	М	А
1. Шахцёр	11	8	2	1	15—2	26
2. БАТЭ	11	6	2	3	18—10	20
3. Гомель	11	5	4	2	13—8	19
4. Белшына	11	5	4	2	9—9	19
5. Дынама (Мн)	11	4	5	2	13—10	17
6. Нёман	11	4	4	3	12—9	16
7. Мінск	11	3	4	4	7—10	13.
8. Тарпеда-БелАЗ	11	3	3	5	10—13	12
9. Днепр	11	3	3	5	8—10	12
10. Дынама (Бр)	11	3	2	6	8—14	11
11. Нафтан	11	1	5	5	6—13	8
12. Славія	11	0	4	7	2—13	4

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Азаранка збірае ўраджай

Учора за адзін дзень беларуская тэнісістка Вікторыя Азаранка зарабіла 128 тысяч долараў.

У Францыі працягваецца турнір "Ралан Гарос", у якім прымае ўдзел і беларуска Вікторыя Азаранка.

Учора ў 1/8 фіналу Віка без асаблівай цяжкасці разабралася з італьянкай Франчэскай Ск'явоне — 6:3, 6:0.

Дарэчы, да маральнага задавальнення спартсменцы дадаецца і матэрыяльнае. Напрыклад, за перамогу ў 1/8 фіналу тэнісісткі атрымоўваюць па 128 тысяч 380 долараў.

А вось калі Вікторыя пераможа і ў 1/4 фіналу, то папоўніць кішэню яшчэ прыкладна на 245 тысяч долараў. Пераможца турніру атрымае каля 2 мільёнаў долараў.

Дарэчы, у 1/4 фіналу беларуска згуляе з расіянкай Марыяй Кірыленка.

Аляксандр НІКАНОРАЎ.

РЭДКІЯ ЛЮДЗІ

Таямнічыя словы дзеда Мар'яна

...Алюмініевая міска з калодзежнай вадой. Чарнявы, як смоль, стары штосьці ціха шэпча над ёй, а потым загадвае мне выпіць гэту ваду. Не, гэта не кадр з кіно, а абразок з далёкага дзяцінства, калі вясковы знахар за 15 мінут "загаварыў" наступствы атрыманага спалоху. У той пакрытай дымкай забыцця вёсцы майго дзяцінства, як у замкнёным самадастатковым крузе, былі лекары на ўсе выпадкі жыцця: "шаптуны", траўнікі, кастаправы і нават бабка Уліма, якая ўмела даставаць языком мошкі-парушынкі, што трапілі ў вока.

Беларускія знахары-лекары — дзе вы? Жывыя ці перавяліся з-за непатрэбнасці? Жывыя — нягучна даносіцца ў адказ. І я пераступаю парог дома 83-гадовага Мар'яна Вікенцьевіча Рамейкі, якога ў Рубяжэвічах паважліва называюць дзедам-шаптуном.

«Саветы прыскакалі ў Рубяжэвічы на нізкіх коніках»

Канапа, дыван, абраз. Старажытны гадзіннік з крыштальным шклом мерна адбівае час.

Бадай, з успамінаў пра мінулыя часіны і трэба пачаць размову з гасцінным гаспадаром дома. "Прыгожая вёска — Рубяжэвічы, — ківаю я за вакно. — Ваш род адсюль ці з іншых месцаў?".

— Усе Рамейкі спрадвеку ў Рубяжэвічах жылі, — мой субяседнік таксама ўладкоўваецца за сталом. — На гэтым самым месцы, у гэтай самай хаце — я, праўда, ажаніўшыся, крыху яе перарабіў, печку новую паставіў. Бацькі мелі добрую гаспадарку: зямлі 8 гектараў, коніка, дзве кароўкі, кабанчыкаў. Ладны конь быў, нямецкі, верхавы — насіўся як куля. Такога чырвонага колеру, з лысінай — таму звалі мы яго Лысы. А як я пайшоў у армію, забралі коніка ў калгас. І ён там ад дрэннага корму і даўся, бедны! Нас у маткі было 11 дзяцей — я самы малодшы. Тры гады хадзіў у першы клас. Толькі закончыў год у польскай школе — Саветы прыйшлі і адсадзілі назад. Павучыўся па-савецку — немцы прыходзяць, зноў адпраўляюць у першакласнікі. Так што, — усміхаецца, — таблічку множання вывучыў капітальна.

— Як Саветы ў Рубяжэвічы прыйшлі, памятаеце? — з цікавасцю гляджу на субяседніка.

— Як быццам учора рабілася! Мне было 9 гадоў ужо. Бацька, нябожчык, выйшаў на двор, я за ім. А на вуліцы — салдаты. Ляцяць на нізкіх конях у напрамку Стоўбцаў, ногі па зямлі цягнуцца — быццам бы сібірская парода коней такая. На галовах — шлемы суконныя. "Мар'ян, што зрабілася?" — бацька аж разгубіўся. А ад нашай вёскі ў двух кіламетрах мяжа між Польшчай і СССР праходзіла, кашары стаялі харошыя, чалавек 20 пагранічнікаў там вахту неслі. Пазней мы даведаліся: усіх іх бальшавікі падчас паходу пастралялі. Такі час быў.

— Ніхто з жыхароў Рубяжэвічаў чырвонаармейцаў кветкамі не сустракаў?

— Не, кветак не было.

— А хто-небудзь з мясцовых восенню 1939-га здагадваўся, што ўлада хутка зменіцца?

— Яўрэі за тыдні два ўжо ведалі, што прыйдуць Саветы. Але нашым не казалі. Толькі песні бальшавіцкія спявалі, калі тыя прыйшлі ў вёску. Але ж новая ўлада хутка і іх прыціснула і яны змоўклі.

— Да вайны ў Рубяжэвічах шмат жыхароў жыло?

— Дзесьці 500 ці нават болей. Больш паловы — яўрэі, крамы трымалі, хаця некаторыя і гаспадарку мелі, а адзін нават кавалём быў. Паміж сабой усе суседзі ладзілі. Майму бацьку ў аптэцы на павер лекі давалі — ведалі, што грошы верне.

«Калі хто чужое возьме, хай дамоў не прыходзіць»

— Вайну я таксама добра памятаю. Ой, страшнае тады рабілася! Ноччу партызаны рабуюць, бяруць з хаты ўсё падрад — нас некалькі разоў у адной бялізне пакідалі. А днём немцы прыязджаюць партызан ці яўрэяў шукаць. Партызаны, я вам так скажу, розныя былі: адны быццам нармальныя, не чапалі простых людзей. І самі гінулі: аднойчы немцы аднаго партызана злавілі і на ліпе непадалёк ад нашай хаты павесілі. А другія ў лесе сядзелі і толькі глядзелі, каб чужым пажывіцца.

А як яўрэяў рубяжэвіцкіх немцы сагналі за вёску на расстрэл, дык сапраўдны жах быў! Нас таксама прыгналі — каб мы глядзелі. І, ведаеце: знайшліся такія, хто з мяхамі прыйшоў, каб рэчы пабітых сабе забраць. А нам бацька сказаў: "Калі хто возьме што чужое, хай дамоў не прыходзіць — выганю з хаты". Бацькі мы баяліся і слухаліся. І на чужое не квапіліся. А некаторыя бралі з тых забітых нават акрываўленую адзежу. Кажуць, яма з тымі пастралянымі яшчэ тры дні варушылася... Чалавек 200 у той брацкай магіле ляжыць. Маладзейшыя дык уцяклі, а старэйшыя і дзеці не змаглі. Так што пасля вайны ў Рубяжэвічах менш людзей стала. Адзін з маіх братоў, яму 22 гады было, таксама загінуў у партызанку.

«Пасля вайны лазіў на слупы і праводзіў сувязь»

— А як скончылася вайна, маці мне кажа: "Сынок, трэба зямлю абрабляць". Праўда, нашу зямлю хутка ў калгас забралі. Добрую зямлю. А цяпер не хочуць аддаваць, хаця некаторыя палітыкі, я чуў, і прапаноўвалі вярнуць былым гаспадарам. Так што школу я неяк закончыў, а больш вучыцца не давялося. Затое сыны мае абодва добрыя дыпломы атрымалі. А я тады пайшоў у армію, а потым — у манцёры сувязі.

— Па слупах лазілі? Галава не круцілася? — жартую я.

І па слупах, бо здароўе, дзякуй Богу, было. Нам кіпцюры спецыяльныя давалі, сумачку з інструментам. Залезу на слуп зімой — рукі патру-патру, каб сагрэліся, і раблю справу. Мы ж тады і тэлефоны, і радыё па раёне праводзілі. Амаль усе навакольныя вёскі пехатой абышоў. У самыя далёкія зімой толькі на лыжах дабіраўся — спачатку на самаробных, потым купленых. Пазней нам, манцёрам, грузавую машыну далі. Мы кузаў абабілі дошкамі і радаваліся, што ездзім.

— А не страшна было, што на слупе токам можа стукнуць?

— Дык нам жа індыкатар давалі — каб папярэдне даткнуцца і праверыць. Я ад току другім разам мог загінуць. Сусед неяк папрасіў цялёнка зарэзаць. Я, каб пры святле працаваць, провад у разетку ўключыў, а потым стаў цягнуць яго ў заднюю хату. Як мяне стукнула! Я і на тое цялё забыўся.

«Мы са сваёй Янкай у адзін дзень нарадзіліся»

— А кабету маю Янкай звалі — так, як адну з трох сясцёр маіх. Мы, калі надумалі ажаніцца і ў сельсавет распісвацца прыйшлі, нам там кажуць: "О, дык вы ж у адзін дзень і месяц нарадзіліся, 28 лютага". Добрая была гаспадыня, год назад памерла, — уздыхае дзед Мар'ян.

— А кім яна працавала? — пытаюся.

— Прачачкай у тутэйшай бальніцы, — па-маладому хутка адказвае мой суразмоўца. І тут жа, быццам засаромеўшыся сваёй пяшчотнасці, што прарвалася пры чужым чалавеку, дадае: — Прачкай, бялізну бальнічную мыла. Хаця лічылася санітаркай.

Мы маўчым, мо, з хвіліну, думаючы пра сваё, а па сутнасці пра агульнае — жыццё і смерць.

— А які стол накрывала! — ажыўляецца ад успамінаў субяседнік. — Калі наша кіраўніцтва высокіх гасцей чакала, заўсёды да мяне іх везлі. І Янка ўсіх частавала. А цяпер я адзін застаўся. Бачыце, заікаюся — гэта інсульт прыхапіў. Месяц праляжаў у бальніцы — адабрала нагу. Выхадзілі мяне, ды я і сам стараўся выкараскацца. Сам сабе масаж нагі рабіў, хадзіць нанава вучыўся, па хаце парадкавацца. Мяшэчак для дроў змайстраваў, каб нікога не прасіць. Хаця сацыяльны работнік да мяне прыходзіць, дапамагае.

— Гаспадарку якую-небудзь трымаеце?

— Ніякай! Нават курыцы і кошкі няма. Калі што спатрэбіцца, у магазін схаджу.

— А пакуль жонка жывая была, трымалі?

— Кошку і сабачку. Куры былі і падохлі, напала нейкая чума.

«Бацька мне перад смерцю таемныя словы перадаў»

— Мне сказалі, што вы ўмееце лячыць людзей, — нарэшце задаю самае галоўнае пытанне я.

Паўза зноў павісае ў хаце. А потым гаспадар ціха кажа:

— Мне гэта ўменне бацька пры смерці перадаў. Хто самы апошні ў сям'і — той лепш людзям дапамагае. А я самы апошні. Дзякуй Богу, дапамагае! Ад рожы, пярэпалаху і вачэй нядобрых. Я вам так скажу: пярэпалахі звычайна ў маленькіх дзетак бываюць. Паскудная хвароба. Зацягнуцца можа — нядобра гэта! А калі ў каго рожа, то нават з Мінска прыязджаюць. Я многіх з Мінска лячыў — хай Бог дае ім здароўя. Я не чарнакніжнік і не сатана які, я ў касцёл хаджу. А гавару людзям тое, што мне сказаў бацька.

— А вы будзеце каму-небудзь перадаваць свой сакрэт?

— Я перадаў сыну свайму малодшаму. Бацька казаў: "Гэта на той свет нельга несці".

— А як вы пасля такіх дапамог іншым пачуваецеся? Энергію гэта не адымае?

— Нармальна. Не адымае.

— А вы, калі чалавек прыходзіць, хутка адчуваеце, што яго сурочылі?

— Я ў дзетак адразу пытаюся, хто пры іх быў. Асабліва кабеты сустракаюцца злыя. Маленькае дзіця нельга чужым паказваць — нават добры чалавек можа сурочыць.

— І да якога ж узросту нельга?

— Пакуль зусім маленькае.

— А калі дзіцятку ў адзежыну шпільку прышпіліць?

— Малое дзіця можа ўкалоцца. Нядаўна прыехалі да мяне з Мінска, прынеслі немаўля ў кашулечцы. Я паглядзеў, знёс сурокі. Госці мне: дзякуй. А я ў адказ: нельга дзякаваць.

— А як вы адчуваеце, што гэтыя сурокі на чалавеку ёсць?

— Само адчуваецца.

— А лечыце як? Словамі?

— Рожу лячу хлебам. І ад спалоху хлебам. А ад сурокаў соллю. Нядаўна аднаму дыпламату рожу загаварыў. Тры разы лячыў — і спала пухліна. Бацька мяне вучыў: не красці ніколі, не браць у доўг, не зайздросціць. Я так і раблю. Людзі шмат хварэюць ад зайздрасці сваёй, ад злосці — сваёй і чужой. А жыць трэба па справядлівасці. Зямля ўсіх зраўняе.

Пэўна, каб змяніць тэму, гаспадар пачынае распавядаць, як хадзіў на мясцовыя могілкі ганяць гракоў, каб тыя не пэцкалі помнікі. Страляў па хітрых птушках запалкамі з самаробнага прыстасавання, пакуль у цемнаце не заблукаў, моцнага страху набраўшыся: аж шапка на валасах дыба ўстала.

Убачыўшы гарэзлівыя агеньчыкі ў вачах дзядулі-шаптуна, я прашу яго стаць пад старажытным гадзіннікам — каб сфатаграфаваць на памяць. У гэты момант у хату заглядвае сацыяльны работнік: "Вікенцьевіч, можа, што трэба? Вады ці прадуктаў прынесці".

— Не, — бадзёра адгукаецца мой субяседнік. — Бачыш жа — я фліртую...

Людміла СЯЛІЦКАЯ.

Стаўбцоўскі раён.

«Старадаўняй Літоўскай Пагоні Не разбіць, не спыніць, не стрымаць»

Беларусь — краіна старажытных гарадоў, гербаў і замкаў

Па гарызанталі: 3. У старажытнагрэчаскай міфалогіі — паўчалавек, паўконь; выява гэтай істоты — на гербе старажытнай вёскі Гальшаны, што на Ашмяншчыне. 7. Гістарычны герб Беларусі; з XIV стагоддзя быў агульнадзяржаўным гербам ВКЛ, з 1991-гапа 1995 г. — дзяржаўны герб незалежнай Беларусі. Скасаваны сённяшнім рэжымам. 8. Званне, якое прысуджаецца за выдатныя заслугі ў галіне навукі, мастацтва і іншага. 10. Матэрыя, вырабляемая з лубу карэнным насельніцтвам Акіяніі і Інданэзіі. 11. Вялікі праваслаўны мужчынскі манастыр. 12. Драпежная птушка, выява якой прысутнічае на гербах Мазыра, Нясвіжа, Міра і на гербах многіх беларускіх шляхецкіх родаў. 16. Вялікая лодка(устар.); выява ... упрыгожвае гербы Жлобіна, Бешанковічаў, Дзісны. 17. Друкарскі, нахілены ўправа, шрыфт. 18. Тое, што і руль. 19. Старадаўняе рачное судна, на якім перавозілі да 3—5 тысяч пудоў грузу; выява ... — на гербах Вілейкі і Давыд-Гарадка. 21. Статуя, якой пакланяюцца як бажаству. 22. Сярэднявяковы палац і крэпасць; выяўлены ... на многіх гербах: Хойнікаў, Мядзела, Глуска, Лоева, Ляхавічаў, Улы і іншых; гэта сведчанне таго, што Беларусь некалі была краінай ... . 24. Буйны старажытны горад на Гродзеншчыне, герб якога ўпрыгожваюць залатыя леў і залатыя ключы. 27. Старажытны горад на Віцебшчыне(упамінаецца з 1065 года), на гербе якога — вока, сімвал таго, што Бог назірае за жыццём і дзеяннем людзей. 29. Галаўны ўбор манарха; гербы з выявай... належаць Лунінцу, Шчучыну, Маларыце, Клецку, Вял.Бераставіцы, Косаву, а таксама знаходзіцца на гербах многіх беларускіх шляхецкіх родаў. 30. Старая мера плошчы: трэцяя частка зямельнага падзелу.

Па вертыкалі: 1. Вучань і паслядоўнік І.Хрыста; выява ... Пятра з ключамі і чорным пеўнем знаходзіцца на гербе в.Малеч Бярозаўскага раёна; Святыя ... Пётр і Павел выяўлены на гербе г.п. Узда. 2. Выраст на чэрапе жывёлы; баранавы ... выяўлены на гербе г.Рагачова. 3. Дзіцяня каровы; выява ... і шаляў змешчаны на гербе г.Ашмяны. 4. Гарадскі пасёлак на Гомельшчыне; упершыню як горад упамінаецца з 980 года. Герб ... упрыгожвае выява лучніка. 5. Лекавая расліна; згадваецца ў беларускім песенным фальклоры. 6. Сын полацкай княгіні Рагнеды; на гербе старажытнага горада Заслаўя — выява княжацкага трызубца, які сімвалізаваў само імя князя. 9. Слова "герб" у перакладзе са старанямецкай мовы на беларускую. 13. Сяргей ... . Прозвішча выдатнага беларускага вучонага — гісторыка, археолага, геральдыста, аўтара рэканструкцыі старых і стварэння новых гербаў мноства населеных пунктаў Беларусі. 14. Сплеценыя ў кружок лісты, кветкі; выява ... знаходзіцца на гербах Лельчыцаў разам з выявай бусла, і Ружанаў, што на Брэстчыне. 15. Пласт узаранай зямлі. 18. Гарадскі пасёлак, раённы цэнтр на Брэстчыне, дзе ўстаноўлены адзіны на Беларусі помнік К.Каліноўскаму, а на гербе — выява гаспадара Белавежскай пушчы — зубра. 20. Чацвёртая частка справаздачнага года. 23. Начное свяціла, якое "свеціць" на гербах г.Белаазёрска і г.п. Поразава. 25. Продаж гатовай прадукцыі. 26. Умоўны знак пры сустрэчы. 28. Вялікі гістарычны перыяд.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ.

г.Дзяржынск.

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 3. Цэнтаўр. 7. "Пагоня". 8. Лаўрэат. 10. Тапа. 11. Лаўра. 12. Арол. 16. Ладдзя. 17. Курсіў. 18. Стырно. 19. Байдак. 21. Ідал. 22. Замак. 24. Ліда. 27. Браслаў. 29. Карона. 30. Трацiна.

Па вертыкалі: 1. Апостал. 2. Рог. 3. Цялё. 4. Тураў. 5. Рута. 6. Ізяслаў. 9. Спадчына. 13. Расадзін. 14. Вянок. 15. Скіба. 18. Свіслач. 20. Квартал. 23. Месяц. 25. Збыт. 26. Яўка. 28. Эра.

Адрас рэдакцыі: 220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а. Прыёмная: тэл. (017) 3286871. Тэл./факс рэкламнага аддзела: (017) 3286904, 3286906 nvonlineinfo@gmail.com http://www.nv-online.info http://twitter.com/narodnaya_volya

ISSN 2071-9647

9 772071 964000 13043

Падпісныя індэксы: 63222, 632222

Намеснік галоўнага рэдактара Марыя Станіславаўна ЭЙСМАНТ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 03.04.2009. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 3.06.2013 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 27150 экз. Заказ №2478.